

Velja po pošti:
za celo leto naprej . . . K 50.—
za en mesec . . . „ 4.50
za Nemčijo celoletno . . . „ 55.—
za ostalo letno . . . „ 60.—
V Ljubljani na dom
za celo leto naprej . . . K 48.—
za en mesec . . . „ 4.—
V pravi prejemni meseci . . . 3-50
Sobotna izdaja:
za celo leto . . . K 10.—
za Nemčijo celoletno . . . „ 12.—
za ostalo letno . . . „ 15.—

SLOVENE

Inserati:
Enostopna pettivrsta (59 mm široka in 3 mm visoka ali nje prostor)
za enkrat . . . po 50 v
za dva- in večkrat . . . „ 43 „
pri večjih naročilih primeren popust po dogovoru.
Ob sobotah dvojni tarifi.
Poslano:
Enostopna pettivrsta K 1.—
izhaja vsak dan izvenredno delje in praznike, ob 3. uri pop.
Redna letna priloga vsaki red

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 50.

Političen list za slovenski narod.

Upravništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun poštne hranilnice avstrijske št. 24.797, ograke 26.511, bosn.-herc. št. 7563. — Upravniškega telefona št. 50.

Deželna ustava, deželno gospodarstvo in dr. Susteršič.

Fran pl. Šuklje.

IV.

Deželni avtomobil.

Deželni avtomobil po cesti! Res, lepo ga je videti! Ni prevelik, elegantno je zidan, okinčan s kranjskim deželnim orlom, tako da mora vsakemu odmah biti jasno, da je avtomobil last vojvodine kranjske, v njem pa poleg šoferja oblastno sedi zasebni strežaj ali uradni sluga g. deželnega glavarja!

Drug prizor! Na ljubljanskem kolo-dvoru čaka potujoče občinstvo na brzo-vlak Trst-Dunaj. Kar pripoče deželni avtomobil, iz njega se dvigne g. dr. Susteršič ter služabnik njegov ponese za njim popotno torbico na peron do železniškega kupeja, v katerem se bo deželni deželni glavar peljal na cesarski Dunaj, tam kot državni poslanec zastopal deželne koristi in blaginjo slovenskega naroda.

In še zanimivejši tretji prizor! Izven kranjskih mejnikov je, morda sredi planinske krasote vknežene grofije Tirolske in po prašni veliki cesti prihrumi zopet naš deželni avtomobil okrašen s kranjskim grbom, notri pa sedi glavarska zakonska dvojica, bržkone nikakor ne v uradnih poslih, marveč na potu v prijazno letovišče v tirolskih Dolomiti. Zvedavi domačini pa, kateri — morda na postaji — izvedo, kaka visoka gospoda se je pripeljala in čegava last je avto, poreko morda z znano tirolsko hudomušnostjo: »Mora pač bogata biti pritlikava dežela Kranjska, da toliko drage razkošnosti dovoljuje in plačuje svojemu deželnemu glavarju, ali pa ga mora posebno srčno ljubiti in nad vse častiti!« Kajti prefrigani in avtomobilov od svojih tujcev dobro vajeni Tirolci natančno vedo, da je avtomobil presneto draga stvar ter da voznja s takim motorskim vozom neprimerno več stane nego celo vožnja v salonskem vozu najdražjega luksusa-vlaka!

Mi Kranjci vobče nismo na glasu, da bi bili posebnostni upravljavci. Tudi prejšnji naši deželni upravi se taka nečednost nikakor ni mogla očitati. Najmanjše mojima neposrednima prednikoma v deželnem glavarstvu! Gramadno krivico bi delal vsakdo, kdor bi hotel ranjkega dr. Jos. Poklukarja ali celo Otona pl. Detela blagega spomina razkričati kot potratneža in slikati ju kot razsipalca deželnih dohodkov.

Kako pa in radi česa se je nabavil deželni avtomobil? Moja misel je bila in z nabavo tega dragega občila hotel sem baš — štediti za deželo! Najdragocenejše namreč tudi v deželnem gospodarstvu je človeška delavna moč. Uveril sem se bil, da komisije zlasti v deželnem stavbenem uradu mnogo preveč stanejo, zlasti v tem pogledu, ker preveč in predolgo absorbirajo tvorne sile naših deželnih tehnikov in uradnikov. Recimo na primer, da je deželni inženir moral na kako komisijonelo obravnavo na kranjsko deželno mejo pri Vinici ob Kolpi. Belokranjske železnice tačas še ni bilo. Ako tudi obravnava sama na sebi bila dovršena v par urah, zgubilo se je toliko časa z vožnjo tja in nazaj, da se niti znositi nisem mogel nad dotičnim uslužbencem, ako se mi je iz Vinice vrnil stoprav čez pet dni! Med tem pa je popolnoma počivalo in zastajalo drugo njegovo uradno delo.

Torej da se odpravi očitna ta nedostatnost, da se štedi in varčuje s tvorno uradniško silo, radite ga sem po temeljitem posvetovanju z načelnikom stavbenega urada ter sporazumno s tedanjim cestnim referentom se odločil za nabavo deželnega avtomobila. Nikoli nisem pa pri tem mislil na uporabo tega občila, recimo, v reprezentacijske namene. In niti sanjalo se mi ni, da bi se deželni motorski voz kedaj mogel zlorabljati za zasebne vožnje!

Deželni avto se je nabavil tekom leta 1911. Za preskušnjo sva se peljala jaz in stavbni nadsvetnik Klinar do Logatca in takoj nazaj, potem sem ga rabil le še enkrat, in sicer pri priliki, ko je visok uradnik iz poljedelskega ministrstva prišel na Kranjsko, uradno si ogledat deželno poljedelsko šolo na Grmu. Gospod je imel na razpolago samo en dan; torej da se je mogel vršiti koli kaj resni ogled, dal sem mu na razpolago deželni avto ter sem se sam z njim peljal na to uradno inšpekcijo.

Izrecno pa naglašam, da ta skrupulozna ohranitev uradnega značaja omenjenega občila nikakor ni izvirala iz moje osebnosti. Nasprotno, soglasen sklep je bil deželnega odbora in po njegovem strogem naročilu je moral deželni stavbni urad izdelati takozvani »Red za vožnje z deželnim avtomobilom«. Predpisi njegovi nikoli niso bili preklicani, torej imajo še do danes svojo obvezno moč.

V svoji zasebni registraturi hranim še en eksemplar baš označenega avtomobilskega reda. Kajti mnogoletna politična

skušnja me je do dobrega uverila, kako prepotrebno je politiku skrbno zbiranje važnejših dokumentov: pisem, listin in uradnih spisov. Mimogrede le bodi povedano, da se sam čudim, koliko zanimivega gradiva se je tekom let že nakopičilo po predalih in miznicah prostorne moje pisalne mize.

Kaj velevala tedaj »Red za vožnje z deželnim avtomobilom« z dne 1. decembra 1911, št. 20.619? Merodajna sta pred vsem §§ 1. in 2. člena, devet paragrafov obsegajočega uradnega predpisa.

§ 1. se glasi dobesedno: »Za vožnje z deželnim avtomobilom pridejo v prvi vrsti v poštev potovanja v one kraje, ki ne ležijo v bližini kake železniške postaje.« In § 2. nadaljuje: »Za uradna potovanja v kraje, ki ležijo ob železnici, naj se avtomobil rabi le tedaj, če je z njim mogoče v primeri z železniško vožnjo čas izvenuradnega potovanja izdatno skrajšati, dalje za opravke, pri katerih se je treba isti dan po krajših presledkih premikati iz enega kraja v drugega, ter za komisijske vožnje, katerih se udeležijo več oseb.«

Jasneje se skoraj ne morejo določiti in omejiti pogoji, pod katerimi je poraba deželnega avtomobila sploh dopustna!

Ostali §§ 3. do 9. vsebujejo natančne predpise o prijavi uradnih potovanj, določajo voznega reditelja, kateri naj obenem skrbi kolikor mogoče za združitev raznih potovanj itd. Z eno besedo, ako bi se v dobi dr. Susteršičevega deželnega glavarstva v deželnem dvorcu bili držali tega predpisa, izdanega stoprav 1. dec. 1911, izključena bi bila vsaka zloraba deželnega občila, kajti navedeni predpis ni bil omejen zgolj na deželne uradnike, temveč obsega sploh in brezizjemno vse one, kateri se hočejo posluževati deželnega motorskega voza. Tudi deželni glavar ni nikjer izvzet, tudi njemu se je tedaj bilo pokoriti pravokretnim določilom.

A kaj se je zgodilo dejanjsko? Že leta 1912. se je — sodim, brez potrebe — nabavil drugi avtomobil, potreščina za te vožnje je narasla od proračunjenih 6208 K že na 30.894 K, tekom let so postajale uradne vožnje deželnih uradnikov čim dalje bolj redke in naposled se je izcimil sedanjí istiniti položaj, da edini deželni avtomobil — drugi je prenehal — služi skoraj izključno ali vsaj večinoma g. deželnemu glavarju, in to ob času, ko so stroški takih voženj in cene vseh materialij za avtomobilski promet tako gorostasno poskočili, da jih navaden bogataš niti od daleč več ne zmore.

A dovolj neprijetne te zadeve! Zapuščam jo z neko splošno opazko. Oglejmo si enkrat sedanje načelnike deželne avtonomne uprave od češkega »vrhnega deželnega maršalka« počenši do deželnega glavarja kranjskega ali goriškega, in naši bodemo, da jih je mogoče razporediti v dve kategoriji, v gospode, kateri v istini delajo, in v take, kateri pretežno vsaj le reprezentujejo. Umevno je, da bogate kranjske novine za silo še shajajo, ako se njih deželni poglavar večinoma omejuje na deželno reprezentacijo. Drugače pa je z malimi in siromašnimi deželami, kakor je na pr. naša Kranjska. Tu nikakor ne zadošča, da jo deželni glavar dostojno ali celo sijajno zastopa na zunaj, ne, dežela kranjska sme in mora celo zahtevati od svojega glavarja, da je prvi in najmarljivejši izmed njenih delavcev.

In kako je v tem pogledu g. Susteršič? Javna tajnost je, da je v zadnjih letih deželna uprava dejanjsko bila izročena nadarjenjšemu in mnogo pridnejšemu dr. Lampetu, dočim je deželni glavar, ako namreč ni bil v kaki pravdi zastopal deželo kot plačani njen advokat, le bolj omejen v nvanjo reprezentacijo.

Priznam, da se mu je le-ta vobče posrečila, priznam tudi, da se naš gospodar deželnega dvorca v tem pogledu lahko sklicuje na enega izmed svojih varšev, na mnogoletnega deželnega glavarja šlezkega, grofa Larisch-Moennicha, o katerem ves svet ve, da le reprezentuje, da le za dekoracijo služi bogati deželici. Toda baš ta primera šepa, in celo na obeh nogah! Prvič razpolaga mala Šleska z velikim bogastvom, dočim smo mi Kranjci reveži, drugič pa, ker grof Larisch sam nosi stroške deželne reprezentance, a ne kakor njegov kranjski kolega, kateri jih — glej deželni avtomobil — z gracijozno lahkoto odvali od sebe ter naprti potrpežljivemu kranjskemu davkoplačevalcu!

Nekaj misli o vojnem gospodarstvu.

Dr. Fran Ogrin.

Dolgoletna vojna je povzročila, da je državna uprava — deloma s sodelovanjem državnega zbora — uredila oskrbovanje in porabo živil in skoro vseh drugih potrebščin. Kompleks dotičnih postav, na-

LISTEK.

Večeri ob Lemanu.

Spisal vseuč. prof. Maryan Morawski, S. J. Po tretji izdaji prestavil France Fr. Stelè. (Dalje.)

Duhovnik.

V tem razumevanju učne avtoritete ne vidim one ostrosti mišljenja, kakor smo je bili vajeni pri g. Devilleu v poprejšnjih razgovorih — (mogoče, da temu ni sam kriv, ampak samo njegov sistem). Posebno eno mi ni jasno: ali je ta avtoriteta obvezna ali ne. Ako gre samo za način izpovedi, se še lahko dam voditi od avtoritete, ki ji pripisujem samo relativno vrednost, ker si nazadnje lahko rečem, da bom poslušal tudi, če bi mi voditelj zabodil; pa gre za vero, torej za brezpogojno prepričanje, da je oznanjevanje nauk resničen, so imela avtoriteta zame ali absolutno vrednost, to je, bo nezmotljiva, ali pa sploh ne bom mogel opreti vere nanjo. Če bom v tem slučaju veroval, ne bom veroval radi avtoritete, ki jo bom imel za nezmotljivo, ampak ker mi bo reč sama »šč« in se bo skladala z mojim prepričanjem. Zato gotovo ne bom vsega veroval, kar mi bo podal ta nauk, ampak samo to, kar mi bo ugajalo; kdo poleg mene bo iz stega vzroka ravno to zavrgel in bo veroval druge dele tega nauka, tretji zopet druge. In tako, če bo vera sploh mogoča,

bo vsaj edinstvo v veri nemogoče, nemogoča verska družba — in nobena Cerkev ne bo mogla obstojati.

Ta nazor se mi zdi zelo trden, a še trdnješa se mi zdi izkušnja, ki ga potrjuje. Poglejmo, kaj se resnično godi pri nas. Ta relativna, neomejena avtoriteta občine in pastora zadostuje nekaj časa tistim, ki se dajo od nje poučevati in ne razmišljajo o njenni relativnosti, ki, kakor je dejal Don Pardoval, mislijo o dobrih delih in ne o dogmah. Toda poleg teh, nad njimi, mora biti čisto naravno sloj takih, ki razmišljajo o dogmi, jo preiskujejo, analizirajo — in jo uničujejo s silo neizprosne logike principa svobodne sodbe o veri. In tako kljub polovičnega povratka k tradiciji, o katerem smo ravnokar govorili, kljub temu, da je večina protestantov zapustila dogmatska vprašanja in se obrnila k dobroti, kljub celi dobi probe in vseh njenih plemenitih namenov, protestantska vera vedno v enakem groznem tempu v vrstah takozvanega gornjega sloja razpada, izginja in tudi sv. pismo razpada na kosce. Ne samo da zametujejo posamezne dogme, kar je že Lutra ostrailo, ampak tudi radikalno zanikujejo božanski izvor krščanstva. In nobenega sredstva ni, s katerim bi mogli ta proces ustaviti, ker izvira, kakor sem rekel, prav iz jedra protestantizma, iz zametavanja nezmotljive avtoritete v verskih rečeh.

Ali mogoče pretiravam? Prosim, spomnite se na žalostno, pa tipično usodo »Evangeljske alianse«, ki je hotela ustaviti to razpadanje; ko so se prvič zbrali v

Londonu, so mogli še 9 točk formulirati, na drugem shodu v Genevi že 4, na tretjem v Parizu samo 3, na četrtem v Berlinu leta 1866. so črtali že celo božanstvo Kristusovo, petega shoda pa seveda sploh ni bilo. Prosim dalje, da se ozrete po današnjih učilnicah in stolicah za protestantsko bogoslovje. Mogoče ni dandanes v celi Nemčiji niti ene stolice, kjer bi ne bilo Harnackov, Ritschlov, Lipsiusov, Benderjev, ki uče, da je bil Jezus eden izmed velikih sinov Jožefa in Marije, da ga je narodova fantazija obdala pozneje z uredbo čudodelnosti, da je čiščenje Jezusa malikovalstvo itd. Če tako delajo z vogelnim kamenom krščanstva, z božanstvom Kristusovim, si lahko mislite, kako delajo šele z drugimi dogmami o Trojici, o učlo-večenju in prihodnjem življenju! — Gotovo se še spominjate, gospoda, kaj se je zgodilo nedavno, ko je neka občina na Würtemberskem tožila svojega pastora Schremfa, ker je izpuštil apostolsko vero iz božje službe; profesor Harnack, katerega so učenci vprašali za svet v tej zadevi, se je izrekel tudi proti simbolu. In koliko profesorjev in bogoslovskih pisateljev je pritrdilo Schremfu in Harnacku, ker so gledali v njihovem nazoru rezultat polstoletnega znanstvenega dela protestantovske teologije! Kako je ostali del verujočih obupno zaklical, da so zavržene že vse formule evangeljske vere, od avgsburške začenši, le apostolska vera je še ostala, in če se to zavrzje, ne bo sploh več mogoče povedati, kaj pravzaprav evangelijska Cerkev veruje: — nesrečni

najvišji duhovni svet pruski je moral iskati nemogočega prehoda med pogoji obstoja katerekoli religije in načelom protestantizma o prostosti vere ter je zadevo pravitijsko rešil: Harnackovo postopanje je obsodil, dodal pa opazko, »da noče niti apostolske vere, niti nje posameznih členov proglašati za neobhodno obvezno versko pravilo«. Klavern izhod in priznanje, da protestantska vera nima ničesar, kar bi se branila.

Govoril sem o Nemčiji; v Švici in na Nizozemskem ni s protestantsko teologijo nič drugače. Na Nizozemskem, kjer so Renanova bogokletstva vznemirjala prebivalstvo, se je izmed 1800 pastorej 1500 izreklo za njegovo »Življenje Jezusa«. V skandinavskih deželah so pred kratkim proglasili prostost govora in pisanja o religiji, toda že veliko tamošnjih bogoslovcev se skuša z nemškim racionalizmom. Na Angleškem je na zunaj nekaj več reda in discipline v tem oziru radi tega, ker so iz katoliških časov ohranili cerkveno hierarhijo, zato pa se odceplja vedno več sekt od uradne Cerkve; skoro vsak dan si kak pastor izmisli novo krščanstvo in peščico svojih pristašev ustanovi samostojno Cerkvico; in odkriti angleški pisatelji ne prikrivajo strahu za bodočnost svoje Cerkve. Kakor znano, je to porajanje sekt v Ameriki naravnost gorostasno; najbolj čudaška njihova verska opredila in veroizpovedi mejijo celo na poganstvo.

(Dalje.)

redb in odlokov je tolik, da ga že komaj obvladuje upravni jurist, kaj šele nejurist. Pri tem moti še to, da nobeni naredbi sprič danih razmer ni usojeno dolgo življenje. Večkrat se zgodi, da se razveljavi ena naredba v najkrajšem času z drugo.

Vzroki temu so trojne vrste. 1. Splošne gospodarske in prometne razmere se trajno spreminjajo, 2. urejajo večkrat naredbe nekaj, kar obstoji v nezadovoljni množini oziroma se z današnjim skrčenim uradnim aparatom ne ga izvršiti. Ravno ker se hoče danes že vse gospodarsko in prometno življenje s paragrafi voditi, obstojajo naredbe velikokrat le na papirju. 3. Se še vedno nismo zavedli, da kar odgovarja razmeram na Dunaju ali na Nižjem Avstrijskem, ne more biti obenem prikladno za Kranjsko in Koroško.

O vojnem gospodarstvu, o dobrotah in pogreških raznih central, vojnih uradov in uradičev — posebno bujno se razvijajo na Dunaju — bi se dale pisati cele knjige. Vsaka država, ki vodi danes vojsko, je bila prej ali slej primorana, upeljati svoje vojno gospodarstvo. Težko pa se je izdalo kje toliko postav in naredb in ustanovilo toliko gospodarskih uradov kakor pri nas. Na Dunaju jih je do 50. Nikdo ne bo oporekal, da niso potrebne naprave: zavod za promet z žitom ob času vojne in njegove podružnice (žitni zavodi), sladkorna in petrolejska centrala, centrala za bombaž in volno itd. Navezati pa ves promet z industrijskimi izdelki v državnih mejah na razne vojne zveze (Kriegsverband) kakor so: zveza za izdelovalce usnja, opeke, cimenta, kmetijskih strojev, papirja itd. itd., pa je razvoju dotičnih industrijskih panog in splošnemu gospodarstvu prej škodilo kakor koristilo. Kaj posebnega n. pr. naj koristijo zavodi kakor: komisija za cunje, komisija za smolo in centrala za smolo, komisija za stari papir in komisija za staro železje itd.?

V interesu države same in državljana bi bila tedaj korenita revizija vojnega gospodarstva.

Dotaknimo se le nekaj predmetov:

I. oddaje in porabe žita in sočivja;

II. prometa z živino;

III. cen,

IV. produkcije v kmetijstvu in industriji.

K I. a) oddaja žita. Letos se je izvršil lep uradni popis vseh posestvenih ploskev. Namen tega popisa je bil, da se more zračunati za vsakega posestnika, ugotovivši srednji donos pri raznih vrstah žita in sočivja, množina pridelkov. Primerjaje pridelke, potrebo za preskrbovanje družine in delavcev ter potrebo za seme, naj bi se natanko ugotovilo, koliko ima posamezni posestnik odvečnega žita, ki je oddati. Račun je lep v teoriji, ali v praksi se pokažejo hibe. Že koliko sme posestnik pojesti, je težko učinkovito ukazati. Pa vendar, dotične številke se lahko vzamejo za merilo. Težje je že določiti potrebo posameznih semen. (Letos seje posestnik ene stvari več, drugo leto manj, ako ne uspe eno seme, se poseje mogoče drugo.) Popolnoma nezanesljivo pa je preračunavanje na podlagi posetvenih ploskev in dozdevnega donosa, koliko je kdo pridelal. Na količino donosa vplivajo razne razmere: lega in dobrota zemljišča, skrb in zmoglost gospodarja pri obdelovanju in spravljaju. Vrhutega zmanjšujejo donos vsakokratne uime: toča, moča in suša. Torej na ta način se pridelek ne da natanko določiti. Preostaja še popis zalog od hiše do hiše. Ako naj je ta natančen, bi bilo treba preiskati vse kote stanovanja in gospodarskih poslopj, prebežati slamo in seno in pregledovati v vinorodnih krajih istočasno na domu in v zidanci posestnikov, ker sicer lahko romajo in tudi resnično romajo zaloge sem pa tja. Ko so se enkrat zaloge ugotovile, bi bilo pa še treba jih zmeriti oziroma stehitati. Ako pa bi popisovalne komisije postopale na ta način, potem bi imele pol dne samo pri enem gospodarju opravka.

Dejstvo je tedaj, da se pridelek posameznikov le malokrat pravilno določi in da se v večini slučajih vzame ali preveč ali pa premalo za podlago. Tako je enkrat udarjen posestnik, drugokrat pa skupna prehrana. Razven tega pride v poštev, da ne dozore istočasno vsi sadeži. Pšenica, ječmen in rž se n. pr. oddajajo že ta mesec, oddaja prosa, ovs, fižola in krompirja pa je šele pozneje in oddaja koruze šele pozimi oziroma spomladi mogoča. Zato je preračunavanje odvečne zaloge pri raznovrstnih pridelkih posamič in skupno nemogoče ali vsaj popolnoma nezanesljivo.

Ko pride do oddaje same, odda le malo posestnikov celo predpisano množino, vsi drugi imajo razne izgovore. Dogaja se, da store uprav oni, ki imajo malo pridelkov, svojo dolžnost, dočim se boljši posestniki skušajo izmuzniti. Nastane sedaj vprašanje, kako naj se pobira oziroma revkvirira. Posestnik pridržuje zaloge iz več vzrokov: 1. Se boji za svoj obstanek; 2. hoče kazati napram drugim slojem in napram Iržavi, ki se zatekajo v sili k njemu, neko moč, in 3. rabi denar za razne potrebščine ter skuša zato prodati tudi zasežene pridelke pod roko po visoki ceni. Od posestnika bi se dalo tedaj na dvojen način

dobiti vse odvečne zaloge: a) z zvišanjem prevzemnih cen in b) s tem, da se mu dajo istočasno namesto denarja predmeti, ki jih najbolj potrebuje, t. j. obleka, čevlje in usnje.

Prevzemne cene so se sicer letos zvišale in se plača v avgustu za 100 kg pšenice ali rži 70 K. To je pa za posestnika premalo vablivo, ker dobi pod roko za 20 kg tri-do štirikrat toliko. Na drugi strani pa državna uprava z ozirom na delavske in mestne sloje zopet ne more prevzemnih cen nesorazmerno zvišati. Predstavlja tedaj b) protidajatev in natura. V tem oziru je državna uprava že sama storila prvi korak. Za naprej prejme od centrale za kože in usnje vsak, ki odda en vagon posušenega lubja, 3 kg podplatov. Kar so tukaj storile, naredi državne oblasti lahko tudi pri oddaji kmetijskih pridelkov. Poskus bi se gotovo sijajno obnesel. Pri tem se ne smemo strašiti pojave, da s tem upeljujemo izmenjavo blaga za blago. Ta zamenjava je itak že popolnoma v cvetu in sicer tako med tovarnami (veletržci) in detajlisti, kakor med temi in porabniki.

Mnogokrat bi se dalo doseči tudi več z lepa, sporazumno, kakor pa s silo, ki jo n. pr. nudijo določbe §§ 24. in 25. min. naredbe z dne 26. maja 1917, drž. zak. štev. 235, in druge naredbe. V tem slučaju bi se porazdelil občinski kontingent v sporazumu s posestniki. Nekaj vsak rad da in še rajši, če je videti, da da prostovoljno.

K I. b) Poraba.

Postavno so določene v uporabo razne količine za samopreskrbovalce in nesamopreskrbnike. Da pa bi posestniki prevzeli porabili zase, svoje in delavce, za to naj skrbi institucija mleviskih izkaznic. Ne more se reči, da se s tem ni prav nič doseglo. Toda pogumnejši posestniki in mlinarji se znajo izogniti tudi najstrožjim predpisom. Vsak dan vendar ne more biti kontrolor v istem mlinu, ponoči pa tudi ne opravlja službe ravno po mlinih. Ako bi hoteli zagotoviti mleviskim izkaznicam popolni uspeh, potem bi morali stražiti mline noč in dan, straži pa dati dovolj jesti, ker bi se sicer dala podkupiti od mlinarja.

Skratka, posestnik skuša na razne načine toliko zmleti, kolikor ravno rabi zase. Iz tega nastane vprašanje, ali bi ne kazalo posestnika, ki je oddal predpisano množino pridelkov, oprostiti dolžnosti, da sme mleti le proti mleviskim izkaznicam. S tem bi odpadle šikane in pota zanj, vrhutega pa bi se požuril, da čim prej odda predpisano množino. (Dalje.)

Tržaško pismo.

Trst, 23. avg. 1918.

Mala Ljubljana in nepoznani št. Janž sta bila te dni pozorišče dogodkov, ki so vzbudili pozornost ne samo slovenskega, ampak tudi drugega sveta. Kakšen pomen slutijo v ljubljanskih dogodkih, kjer se je položil temelj češko-poljsko-jugoslovanski trozvezi, naši nasprotniki Nemci, se razvili iz strupenega načina pisanja njihovih časopisov (»N. Fr. Pr.« in »Reichspost«).

Slovenska prestolnica je videla že mnogo prireditvev in manifestacij, pri katerih smo tudi pozdravljali brate z juga in severa, ali vse te prireditve so bile bolj »entre nons«, skoraj bi rekli lokalnega pomena; dogodki zadnjih dni so pa tolike politične važnosti, da smo trdno prepričani, da jih bo zaznamovala tudi splošna svetovna povestnica. Tržaški Slovenci smo bili pri teh prireditvah, zlasti pa na slavnosti v št. Janžu mnogoštevilno zastopani. V normalnih časih bi bila seveda udeležba še številnejša, a v duhu smo bili vsi v Ljubljani, oziroma v št. Janžu. Naj omenimo tu med drugim le to, da je napravilo navdušenje za Jugoslavijo, ki smo ga občudovali na kranjskem ljudstvu, na nas najboljši vtis. Mi Tržačani smo namreč v preteklem času radi Kranjcem očitali narodno nezavednost in mlačnost; kar smo pa te dni doživeli, nam je dokaz, da so ti časi, hvala Bogu, za nami in da se je tudi kranjsko ljudstvo zbudilo k novemu narodnemu življenju. — Od tržaških italijanskih listov sta samo »Gazzetta« in »Eco« prinesla o slavnosti kratki notici, »Lavoratore« je pa molčal do danes. V petkovi večerni izdaji prinaša znani napad »N. Fr. Pr.« na škofa Jegliča (to se je »Lavoratoru« zdelo menda najbolj važno pri vsej stvari) in popravlja na podlagi poročila v »Napreju« o ustanovnem obnem zboru N. S. poročila »nacionalističnih« slovenskih listov, ki da so poročali, da je sodrug Kristan izjavil, da hoče tudi jugoslovanska socialnodemokratska stranka pristopiti k N. S. Ker »Naprej« poziva sodruga, naj se izjavijo, ali naj v tem historičnem trenutku socialisti pristopijo k N. S. ali ne, pravi »Lavoratore«, da je po njegovem mnenju to nepotrebno, če jugoslovanski socialisti vzdržujejo zveze z delavsko internacionalo in če so prepričani, da je ta najboljša zaveznica malih in zatiranih narodov. Sicer pa prepušča »Lavoratore« slovenskim sodrugom, da odločijo sami v tem oziru, upa pa, da bodo vezi delavske internacionale, utrjene po skupnih bojih in skupnih interesih močnejše kot vezi trenutne in dvomljive vrednosti, če-

prav se kažejo v tem zgodovinskem trenutku.

V vestibulu južnega kolodvora je bil nabit te dni ukaz novega mestnega poveljnika v Trstu, kapitana Purschke — dose-danji komandant admiral Koudelka je šel na dopust, s katerega se več ne vrne — ki prepoveduje častnikom in vojakom nositi palice brez zdravniškega dovoljenja, kape morajo nositi na glavi in ne v roki, bluza mora biti vedno zapeta, ovrtnik srajce ne sme viseti čez ovrtnik bluze; nižji mora zmeraj »ozdravljati« višjega; izgovorjem opazil, ne velja, ker nižji mora »ozdravljati« višjega. Ta ukaz je izšel v petem letu svetovne vojske.

Po Trstu se govori o sledečem dogodku: Na predvečer cesarjevega rojstnega dne je svirala vojaška godba tudi pred nemškim konzulatom. Ko je svirala nemško himno, se dva gospoda nista odkrila. Tu pristopi zelo visok častnik k njima in pi, paf, prisoli vsakemu po eno imenito zaušnico! To se je zgodilo v petem letu svetovne vojske.

Odbor našega dramatičnega društva je izdal oklic, v katerem vabi občintvo, da ga denarno podpre, če hoče izvršiti veliko kulturno nalogo, ki si jo je društvo nadelo. Odbor toži, da ni našel onega odziva, ki ga je pričakoval; nabrana svota je tako majhna v primeri s stroški, da je ni vredno omenjati. — Sezona se ima začeti, šest umetnikov po poklicu je že angažiranih in plača jim začne teči, posluje že dramatična šola, ki jo obiskuje 36 učencev, a odboru manjka denarja. Dramatično društvo rabi še 50.000 K, da bo v stanu zadoščati prevzetim obveznostim. Tudi »Slovenec« je pozival večkrat Tržačane, naj kaj žrtvujejo za gledališče, naj zlasti bogatejši sloji zagotove obstoj temu tako važnemu kulturnemu zavodu. Osupnili smo pa, ko smo brali, da je našel klic dramatičnega društva med tržaškim občinstvom, ki je vsepovsod dobro znano pa svoji darežljivosti za narodne in kulturne svrhe, tako rahel odziv. Ideja o potrebi in podpiranju slovenskega gledališča v Trstu naj se popularizira in demokratizira z energično in neumorno agitacijo, pa bo šlo; sedaj pred začelom sezone in med sezono je ravno pravi čas.

Quousque tandem.

Reka, 23. avgusta 1918.

Medtem ko razni politični krogi namigujejo, da pripravlja avstrijski ministrski predsednik ustavno reformo — podmena, ob kateri se Nemcem jeziijo lasje in kateri se avstrijski Slovani dvomljivo nasmejujejo — so na Mažarskem odprli vse registre in mislijo, da bodo Jugoslovani pod krono sv. Štefana plesali kakor se bo zljubilo mažarskim magnatom in šovinistom.

Kdor pozna mažarske politične razmere, vé, da se mažarsko ljudstvo v resnici ne meni preveč za politiko, čeprav njihovo časopisje trobi v svet, da so Mažari politično in kulturno zrel narod. Neki bivši mažarski okrajni glavar mi je pravil naravnost neverjetne reči, ki se godijo na pr. ob priliki kakih volitev. O kakem samoodločevanju ali narodni zavesti mažarsko ljudstvo večinoma nima niti pojma!

Vse drugače pa je z našim jugoslovanskim delom naroda, ki ni posredno ali neposredno pod mažarskim žezlom. Večina hrvatskega sabora se sicer še noče izreči za politično in državno skupnost, vendar ljudstvo, ki je svoječasno volilo te zastopnike, živi v jasnem prepričanju, da mora priti do zedinjenja. Posebno živo je to prepričanje pri primorskih Hrvatih. Nič manj pri reških Hrvatih, ki so mažarski vladi zadnje čase trn ne samo v peti, ampak tudi v očeh! Seveda če misli mažarska gospoda, da bo napravila z njimi kakor s svojimi ljudmi, tedaj se silno nevarno moti.

Na ukaz ministrstva, kateremu so poročali od izvestne strani, da imajo reški Hrvatje svoje politično glasilo, ki zastopa »jugoslovansko propagando« in jo z vsemi sredstvi razširja, je reška državna policija prepovedala vsako prodajanje »Primorskih Novin« v mestu. Naše časopisje ne sme torej ne na fronto in ne na Mažarskol Svoječasno je mažarska pošta na ukaz policije plenila ljubljansko časopisje, da ni moglo priti v roke naročnikov.

Iz zanesljivega vira sem zvedel, da prihajajo tozadevne denunciacije od gotove strani tukajšnje laške mažarofilske klike. Ravno od tam prihajajo tudi natolčevanja in laži na vojaško oblast, kateri je podrejena pisemska cenzura in »Nachrichtentstelle« v političnih ozirih. Seveda brez uspeha. Naši ljudje ne poznajo fanatizma in slepega navdušenja, ampak delajo vsak po svoje z združenimi močmi za uresničenje naših pravic.

Prepoved prodaje in razpečevanja »Primorskih Novin« na Reki je sicer materialni udarec, nikakor pa ne more prestrašiti našega vernega hrvatskega ljudstva, ki veruje kljub vsem policijskim prepovedim v uresničenje svojega ideala.

Morda ni več daleč dan, ko se odpro oči mažarski gospodi in njihovim zavezni-

kom v preganjanju našega jugoslovanskega naroda!

Mariborsko pismo.

Maribor, 25. avgusta 1918.

Maribor spada brezdvomno med mesta, ki so najmanj storila za socialno povzdigo ljudstva. Najmanj! In vendar je še s tem rečeno preveč. Najmanj znači vendar nekaj; a mariborsko mesto ni storilo v tem oziru čisto nič. To pa z ozirom na sestavo našega mestnega sveta tudi ni čudno. Volilni red izvira še »von anno dazumal« in široki ljudski sloji, ki bi potrebovali socialnega skrbstva, v mestnem svetu sploh nimajo nikakega zastopstva v mestni hiši. Tako so tam lepo med seboj samo gospodje, ki se jim ni treba beliti glav s socialnimi vprašanji, ker so vse te stvari zanje že rešene. Starostno zavarovanje stanovsko vprašanje, so vse te gospodi neznani pojmi, ker so za starost že preskrbljeni, a glede stanovanj istotako. Končno pa je začel duh časa trkati tudi na vrata mariborske mestne posvetovalnice. Glasilo našega mestnega sveta, »Marburger Zeitung«, namreč samo poudarja, da se bo morala tudi mariborska mestna občina zbuditi iz dosedanje letargije. Omenjeni list piše namreč: »Neobhodno potrebno je, da se občina Maribor začne baviti z važnim vprašanjem stanovanjske in zemljiške politike ter osnuje v ta namen poseben referat. Tako kakor dosedaj, ne more in ne sme iti dalje. Maribor je kot drugo največje mesto Štajerske dolžan, paziti na to, da mesto ne bo stalo mirno ali morda še celo nazadovalo. Preživetstvo bo gotovo z največjim zanimanjem sledilo velikopotezni stanovanjski in zemljišni politiki občine. Na mestnem zastopu je, da poseže tu vmes in začne z moderno, dalekovidno občinsko politiko.«

Gut gebrüllt, Löwe! Toda kdor bi pričakoval od občinskega zastopa v njega sedanji sestavi kake dalekovidne, moderne politike, ta bi se bridko motil. Treba pač drugih ljudi!

V okoliščansko nemško šolo v Krčevini je začel »Schulverein« že sedaj loviti slovenske otroke. Toda naše ljudstvo je danes že toliko prebujeno, da bodo našli Nemci med njimi le malo kalinov. Vsekako pa bi se moralo tudi od naše strani kaj ukreniti, da se preskrbi za siromašne otroke hrana in obleka, ker bi sice utegnili siromaštvo prignati marsikaterega naših v nemško šolo.

Boji z Italijani.

AVSTRIJSKO URADNO POROČILO.

Dunaj, 24. avgusta. Uradno:

Italijansko bojišče.

Italijanski letalci so obiskali ponoči na 23. avgusta Bolcan in Gries. Sovražnik je vržl nad 30 bomb, ubil je več prebivalcev in poškodoval bolnišnico.

Na fronti se niso bojevali nobeni večji boji.

Albanija.

Bojne sile generalnega polkovnika barona pl. Pflanzera-Baltina so prebile 22. avgusta med Beratom in Fierjem sovražne črte in napredovale s svojim napadom na višine južno od Xumenija. Istočasno smo vpadli severnozahodno od Berata v italijanske postojanke. Včeraj smo razširili uspehe pri Beratu in odbili silne protinapade. Naše vrle čete so priborile prostora tudi v gorovju Silores.

Naši etalci so z uspehom obstreljevali letalne naprave pri Valoni.

Dunaj, 25. avgusta. Uradno:

Italijansko bojišče.

Nič novega.

Albanija.

Naš napad z uspehom napreduje. V ljutih bojih so padle včeraj severno od Fierija italijanske postojanke mostišča. Naše čete so zasledujoč prekoračile Semeni. Tudi pri Beratu in v ozemlju gorovja Siloves smo napredovali dalje. Naši letalci so nadaljevali bombne napade na Valono.

Dunaj, 25. avgusta zvečer. Uradno: Čete generalnega polkovnika barona pl. Pflanzera-Baltina so vzele Berat in Fieri. Načelnik generalnega štaba.

Bitka na Francoskem.

NEMSKO URADNO POROČILO.

Berlin, 24. avgusta. Uradno:

Bojni skupini kraljeviča Ruperta in general. polkovnika pl. Boehna.

Anglež je razširil svoje napade do južnozahodno od Arrasa, proti jugu čez Sommo do Chaulnesa. Armade generalov pl. Belowa in pl. Marwitzja so zlomile naval številno premočnega sovražnika. Najmočnejši topovski boj od Arrasa do Chaulnesa je, ko je napočil dan, uvedel bitko. Pred sovražnikom, ki je izpadel na obeh straneh Bovellesa, so se umaknile naše

prednje čete na povelje proti Croisillesu in St. Légerju v boju. Severnozhodno od Bapaume smo sprejeli boj na črti St. Léger-Achiet le Grand-Miraumont, na njej so omagali jutranji napadi sovražnika. Popoldne ponovljeni naval je pridobil v smeri proti Moryju tal. Pruski polki, ki so nastopili iz severnozhodne smeri k protinapadu, so vrgli čez Mory prodrlega sovražnika zopet nazaj. Sovražni napadi, izvajani v smeri proti Bapaumeju, so potisnili naše črte na Behagnies-Pys, kjer so ustavile krajevne rezerve sovražnika in odbile zvečer še večkrat ponovljene močne napade. Na obeh straneh Miraumonta je omagal štirikrat ponovljeni naval pred našimi črtami. Namestni stražmojster 2. baterije rezervnega poljskega artiljerijskega polka št. 21 je tu uničil z enim samim topom 6 sovražnih oklopnih voz. Vzhodno od Hamela se je ustalil sovražnik na vzhodnem bregu Ancre; njegovi v Albertu začeti napadi so omagali vzhodno od mesta. Da dobimo zvezo ob Pysu, smo opustili našo črto od Miraumonta do vzhodno Alberta ob Ancri. Pruske čete so odbile južno od Somme, kjer so že 9. avgusta zabranile angleško prebitje, tudi včeraj jutraj proti Cappyju-Foucaucourt - Vermandovillersu naprjene napade zahodno od navedene črte. Na obeh straneh Avre, ob Oisi in Ailette manjši pehotni boji. Francoz je nadaljeval med Ailetto in Aisno svoje napade; popoldne smo odbili delne napade; zvečer je izpadel sovražnik po najmočnejšem bobnečem ognju z velikim, enotnim napadom. Napad se je popolnoma izjalovil. S protinapadom smo vrgli sovražnika, ki je začasno prodrli proti Crécyju au Mountu, pri Juvignyju in Chavignyju, v njegove izhodne postojanke. Pripravljene postojanke in sovražna krdela so s posebnim uspehom napadle naše bojne letalne skupine v vateskah Vezaponina. Poročnik Udet je priobril svojo 59. in 60. zračno zmago.

V zadnjih dneh so priobirali poročnik Laumann svojo 25. in 26., namestni narednik Dörr svojo 22. in 23., nadporočnik Auffarth svojo 21., nadporočnik Grein in poročnik Bücher svojo 20. zračno zmago.

Berlin, 24. avgusta. Uradno. Boji med Scarpo in Sommo. Omagali so angleški napadi jugovzhodno od Arrasa in v smeri proti Bapaumi. Sovražnik je pridobil jugovzhodno od Bapaume in vzhodno od Thiépala tal. Večkrat izvajani napadi od vzhodno Alberta do Somme so omagali z velikimi izgubami. Med Ailetto in Aisno smo odbili napade Francozov.

Berlin, 25. avgusta. Uradno:

Bojni skupini kraljeviča Rupreta in generalnega polkovnika pl. Boehna.

Z uspehom so se bili boji na predpolju jugovzhodno od Yperna. Na obeh straneh Bailleula in severno od prekopa La Basse smo odbili sovražne delne napade na naše črte.

Anglež je nadaljeval med Arrasom in Sommo svoje napade. Močna pehota, ki so jo vodili oklopni vozovi, je nastopila zgodaj jutraj s sunkom med Neuville in St. Légerjem, omagala je s težkimi izgubami pred našimi črtami. Straže, ki so stale v St. Légerju, so se umaknile na povelje v bojne črte vzhodno od navedenega kraja. Napadi sovražnika so se tudi pred Moryjem izjalovili. Močne sovražne sile so večkrat naskakovale našo fronto, ki se razteza po bojih 23. avgusta zahodno od Behagnies-Bapaume-Warlescourta.

Težišče napadov z nastopom številnih oklopnih voz je bilo namenjeno proti Bapaumeju. Napadi so omagali. Poročnik Engelhardt je tu zadnje dni sestrelil osem oklopnih voz.

Na naše od Ancre odstavljene črte je sovražnik ostro pritiskal in je planil popoldne iz Courzellesa in Pozieres na napad proti Martinpuichu-Bacentinu. Pruske čete so s protinapadom trčile v krilo sovražnika in so ga vrgle čez Pozieres nazaj.

Sovražnik je poskušal od vzhodno Alberta do Somme z večkratnimi močnimi napadi, da prebije naše črte. Med šestkratnim navalom proti središču bojne črte je pripeljal sovražnik zopet veliko oklopnih voz. Prusi, Hesi in Virtemberžani so odbili sovražnika, vrgli so ga do La-boiselle in čez cesto Albert-Briay in mu zadale težke izgube. Po zaključenem boju smo tu ponoči premestili nazaj črte, ki so štrlele daleč v sovražnika.

Od Somme do Oise se je omejevalo bojevanje na topovski ogenj in manjše pehotne boje severno od Roye in zahodno od Oise.

Ob Ailette in Aisno so sledili proti Crécyju-au-Montu in na obeh straneh Chavignyja silnemu ognju večkrat močni napadi, katere so izvajali posebno pri in južno od Chavignyja v gostih valih; odbili smo jih s težkimi izgubami za Francoze. Konjeniški strelski polki so se ob tej priliki posebno odlikovali.

Naše bombne skupine so vrgle ponoči 25. t. m. na pristaniške naprave, na vojaške zgradbe in na sovražne lahore 75 tisoč kilogramov bomb.

Berlin, 25. avgusta zvečer. Uradno: Težki angleški napadi na obeh straneh Bapaume. S silnim nastopom sil poskušano sovražno prebitje se je izjalovilo. Uvedeni lastni protinapadi, da zopet pridobimo izgubljen tla, še napredujejo. Veliko razstreljenih oklopnih voz leži pred in za našimi črtami.

Francozi so izvajali južno od Ailette močne napade, katerih glavno moč je zlo-mil lastni uspešni napad.

Dogodki v Rusiji.

Boji v Rusiji se nadaljujejo. Boljševiki so vzeli mesto Kopal. Ob Donu in na vzhodni fronti so se pa morali umakniti. Donski kozaki so vdrli v saratovsko gubernijo in se ob Volgi bližajo Cavičinu. »Izvestija« poročajo, da se je posrečilo boljševikom v Moskvi zadušiti veliko zaroto in da so zadušili v gubernijah Vologda, Vladimir, Vjaesta in Orel v krvi poskušene vstaje. O položaju pri Petrogradu ni nobenih poročil. Japonci prodirajo v Usuriji za hrbitom zaveznikov. Ker ne vemo, kje stoji tam rdeče garde, si ne moremo ustvariti slike položaja, a dopustna je domneva, da so prišli za hrbit rdečim gardam, ki nastopajo do 600 milj južno od tam proti Čeho-Slovakom in drugim japonskim zaveznikom.

Rusko uradno poročilo.

Moskva, 22. avgusta. (K. u.) Uradno: Na severni fronti so porazile čete sovjetov 2000 močnejši oddelek Čeho-Slovakov, ki je podvel napad na Semipalatinsk. Na neki drugi točki navedene fronte so zasedle čete sovjetov mesto Kopal in potisnile poraženega sovražnika v gore. Kmetje so organizirali oddelke, ki podpirajo čete sovjetov. Na Askabaderski fronti so vzele naše čete z uspešno izvedenimi podjetji postajo Uchodži. V Orenburgu so se spili kozaki z menševiki, vsled česar so zaprli voditelje menševikov.

Moskva, 23. avgusta. (K. u.) Uradno: Na jugu zahodno od Voroneša in v severnem delu ozemlja ob Donu je nadaljeval sovražnik svoje napade. Posrečilo se mu je, da se je ustalil ob zgornjem in spodnjem Mamošu in ob nevažnih pritokih Dona. Pri Alamiju so obšli čete sovjeta in jih prisilili, da so se morale nekoliko umakniti in zavzeti bolj osredotočeno postojanko. Na vzhodni fronti smo se morali umakati tudi v smeri proti Kadilsku in pri Pišungu. Pri Kazanu smo beležili uspehov; čete sovjetov so zasedle Veliki in Mali Usloni, veliki ribiški vasi na desnem bregu Volge nasproti Kazanu, ki je štiri vrste od Volge oddaljeno. Razveseljava poročila prihajajo tudi s severa. Naša postojanka v Arhangelsku je trdno v naših rokah. Sovražniki poskušajo naš položaj z vodnimi letali do-gnati.

Poraz boljševikov pri Caricinu.

Moskva, 23. avgusta. (K. u.) Tukajšnje časopise poroča: V severnem kavkaškem odseku so se umaknile čete sovjetov pod sovražnim pritiskom v Caricin. Čete sovjetov se unikajo tudi v jekaterin-slavskem odseku. V odseku Onega so se angleške in francoske čete zopet umaknile.

Kijev, 24. avgusta. (K. u.) »Kijevskaja Mis« poroča: Donski kozaki so vdrli ob severnem Donu v saratovsko gubernijo; zasedli so tudi severno od Caricina breg Volge.

Preprečena zarota v Moskvi.

Moskva, 23. avgusta. (K. u.) »Izvestija« poroča, da so odkrili v Moskvi veliko zaroto protirevolucionarjev, ki je namerala preprečiti odposiljanje čet na češko-slovaško fronto. Pri zaprtih belih gardistih so našli natančno izdelani načrt nameravane oborožene vstaje. Celotno mesto so razdelili v okraje, v katerih so zaznamovali hiše, v katerih so nameravali postaviti strojnice. Sredstev je dovolila ententa veliko; plača prostaka je znašala mesečno do 500 rubljev. Časopisi poročajo o poskušanih vstajah v gubernijah Vologda, Vladimir, Vjatka in Orel, katere so v krvi zadušili.

Japonsko poročilo.

Amsterdam, 24. avgusta. »Central News« objavljajo sledeče japonsko poročilo: Japonci so prodrli v Usuriji čez Nikolajevsk in izliv Amurja do postojanke, ki leži 600 milj severno od fronte zaveznikov.

Trockij o nastopu Japoncev.

Moskva, 24. avgusta. (K. u.) »Kresna« Gazeta« je objavila 23. avgusta sledeči Trockijev oklic: Vsem! Ko so pripravljali Japonci svoje izkrcanje v Vladivostoku, je naznanil japonski generalni štab kabineto-zaveznikov, da ogrožajo sibirsko železnico nemški in avstrijsko-ogreski vojni ujetniki. Poslal sem nato ameriške in angleške častnike iz Moskve na sibirsko železnico, ki so morali uradno potrditi, da so vsa poročila o nevarnosti železnice navadne čenče. To dejstvo je znano veleposlaniku Francisu. Zdar, ko je vmešavanje zaveznikov do vrhunskega bistva, je podpirala

ameriška vlada japonsko laž. Po besedah ameriške izjave nameravajo zavezniki pomagati Čeho-Slovakom proti nemškim in avstrijskim-ogreskim vojnim ujetnikom, kar je ravno taka laž, kakor japonsko obvestilo, da ogrožajo Nemci sibirsko železnico.

Japonsko poročilo.

Amsterdam, 23. avgusta. (K. u.) Preko Tokija se poroča uradno iz Vladivostoka: Sovražni oddelki so napadli čete generala Kalinkova, ki so jih odbili. 8000 sovražnih čet stoji pri Uspunki in Bimakom proti združenim četam zaveznikov in so postavile na ladiah na Usuriju strojnice. Čete sovražnika ob Amuru štejejo 19.000 mož, v Bajkalskem ozemlju pa 18.000 mož. Poleg teh razpolaga sovražnik še z nad 65.000 možmi neoboroženih avstrijskih-ogreskih in nemških vojnih ujetnikov.

Politične novice.

— Iz S. L. S. Krajevni odbor S. L. S. se je ustanovil včeraj dne 25. t. m. za občino Podhruško v kamniškem okraju.

— Sprejemi pri cesarju. 24. t. m. je cesar sprejel običajna poročila, potem pa v posebnih avdijskih španskega vojaškega atašaja majorja don Pedra de Obregón-Matti, železniškega ministra barona pl. Banhansa, podmaršala grofa Marenzija in deželnega poslanca bar. pl. Chlumcekega.

— Preosnova Hussarekove vlade. Poroča se, da bodo morali še predno napočiti jesen, preosnovati Hussarekovo vlado. Skupno finančno ministrstvo prevzame najbrže sedanji trgovski minister baron Wieser; tudi finančni minister baron Wimmer namerava odstopiti, ker bo imenovan za generalnega guvernerja Avstrijsko-ogreske banke. Trgovniško ministrstvo bo prevzel sekcijski načelnik dr. Riedl, za finančno ministrstvo imenujejo imeni sekcijskih načelnikov Grimma in Joasa.

— Zasedanje delegacij. »Parlamentarna korespondenca« poroča, da misli avstrijska vlada na zasedanje delegacij. Hussarek se je v zadevi delegacij že posvetoval z grofom Burianom in je rekel nemškonacionalnim poslancem, da se mu zdi velevažno in nujno parlamentarno obravnavanje pred vsem zunanjih zadev bolj kot notranja politika. Če bi zborovale delegacije, bi se državni zbor pozneje sklical. Kar tiče septembarske zasedanje državnega zbora, pač nameravajo sklicati finančni odsek k seji 10. septembra, toda sklicali ga še niso.

— Skupni ministrski svet je zboroval 24. t. m. Predsedoval mu je zunanji minister grof Burian. Navzoči so bili: oba ministrska predsednika, vojni minister in oba trgovska ministra. Ministrski svet se je pečal izključno s finančnimi in z vojnimi gospodarskimi vprašanji. V vseh vprašanih se je dosegel popoln sporazum. O zunanjih političnih vprašanih in o Poljski niso govorili. Ker nista bila navzoča oba prehranjevalna ministra, niso mogli razpravljati o razdelitvi ostanka ogreske žetve in o odškodnini Avstrije za njo. Predvsem so se pečali z vprašanjem valute. Dr. Wekerle se je odpeljal 24. t. m. nazaj v Budimpešto.

— Lekcija zastopnikom nemškega kurza. Korespondenca Pijevskega društva, ki ni nikdar posebno nasprotovala nemškemu kurzu, katerega je uvedel dr. Seidler, je objavila članek, v katerem odkriva, da je pohvala, s katero so do zdaj neznane veličine Humerja, Teufela, Pantza in druge siavili v N. Fr. Presse, opozorila široke objektivno sodeče nemške avstrijske politike, da niso zaupali nemškemu kurzu. Po tej brci nemškim kurzovcem nadaljuje: Seidlerjevo mesto je zasedel kot ministrski predsednik Hussarek. Morebiti se bo nadomestil nemški kurz z edino v Avstriji mogočim avstrijskim kurzom. Notranje politično ozdravljenje je zelo odvisno, če bodo delali nemški nacionalci bolj avstrijsko in pametno nemško politiko, kakor do zdaj. Samo z Nemci proti drugim narodom ni mogoče Avstrije vladati. Nemški Avstriji se morajo zopet oprijeti dr. Lugerjevega načela: Vsi avstrijski narodi morajo imeti priliko, da se nemoteno narodno razvijajo; ponemčevanje se mora načelno odklanjati. — Opomin »Pijevske korespondence« nemškim zagrizencem pri-haja precej pozno, če ne že prepozno.

— Nepričakovani zagovornik Slovencev. »Militärische Rundschau« je objavila program, v katerem priporoča rešitev narodnega vprašanja. Program sam kot tak odklanjamo, ker se držimo naše majniške deklaracije, o kateri vemo, da se bo uresničila. Bistveno se navaja: Uradi in šole slede večini prebivalstva v občini, okraju in v deželi upoštevajoč manjšino. Ministrstva ne morejo uradovati v raznih deželnih jezikih in naj kakor do zdaj posreduje splošno razširjena nemščina. Polagati se mora važnost in se mora normirati za hitro napredovanje v službi brezpogojno pogoj znanje še enega, posebno katerega v Avstriji domačega slovanskega, na Tirolskem italijanskega jezika v besedi in v pisanju. Uradni uradi ne smejo odklanjati v

kakem drugem avstrijskem deželnem jeziku vloženih vlog in dopisov. V železniški službi naj se varuje, v kolikor to zahteva, jo koristi službe in obrata, nemški jezik, toda nikakor se ne sme predpisati nemški državni jezik. Noben deželni jezik, četudi ni še na višku izobrazbe, ki je materni in občevalni jezik prebivalstva velikih oze-melj, se ne sme izključiti iz urada in iz šole. To velja posebno o slovenskem jeziku v obširnih ozemljih od srednje Drave do Jadranskega morja. Državne koristi zahtevajo absolutno, da se Nemci s Slovenci sporazumejo. Dalje zahteva program »Militärische Rundschau« narodno samoupravo koroskih in štajerskih Slovencev in narodno šolo. Odpravi deželnih meja se upira, pač pa pravi dobesedno: Dolžni smo, da se nasproti Slovincem v smislu obstoja ječe ustave marsikaj popravi, kar se je za-mudilo!

— Socialisti in narodno vprašanje. Tržaški »Lavoratore« z dne 24. t. m. pri-náša na uvodnem mestu vsebino Regentovega in Petijanovega članka v »Napreju« glede sodelovanja socialnih demokratov v Narodnem svetu. O Petijanovih izjavanjih (Petijan se izreka za sodelovanje) pravi, da temelje na zmoti, kajti ni ne političnih, ne narodnih vprašanj, o katerih bi meščanske stranke mislile tako, kakor socialisti. Zato je vsako sodelovanje s meščanskimi strankami neplodno in za ma-loštevilni slovenski delavski proletarijat naravnost nevarno, ker ga bo močnejše meščanstvo potegnilo enostavno za seboj! Slovenci socialisti tudi ne morejo biti za tako rešitev jugoslovanskega vprašanja, ki jo zagovarjajo vse narodne stranke, da se namreč pripojijo Jugoslaviji vsi Italijani teh dežel proti njihovi volji. Jugoslovanska socialistična stranka naj se na lastno pest bori za Jugoslavijo, kakor se je doslej borila za vsa narodna in gospodarska vprašanja. Ako se bo pa pridružila meščanskim strankam, utegne proti lastni volji postati njihovo orodje.

— Bosanski sabor, ki bi imel biti skli-can koncem septembra, se ne sestane. Vzrok: izjavil bi se za majniško deklaracijo, kar pa ni več ne Nemcem, še manj pa Mažarom.

— Mažarsko nasilje na Slovaškem. Urednica ustajljenih praških »Narodnih Listov«, gđ. Miloslava Sis, je obiskala Slovaško. Komaj je dospela v Szent Miklos, so jo začele nadzorovati policijske in vojaške patrle in jo naslednji dan so jo tri ure zaslišavali. Prihodnji dan jo je vojaška straža aretirala in odvedla v tri ure oddaljen kraj, kjer so jo po daljšem zaslišavanju za pet let iz Ogreske izgnali, in sicer kot sumljivo osebo, ki obučuje s sumljivimi elementi in uganja propagando za češko-slovaško državo. Na obmejno postajo jo je spremlil oborožen vojak. Na postaji so jo pridržali še 21 ur in potem od-gnali čez mejo.

— Upravne reforme na Ogrskem. Ogrski ministrski predsednik dr. Wekerle pripravlja novo ureditev komitatov; namesto dosedanjih 68 bo v bodoče le 48 komitatov. Razen tega nameravajo upravo komitatov podzaviti.

— Slepi in gluhi. Nemški narodni svet za srednje Štajersko je zavzel nasproti dnevnim političnim vprašanjem naslednje stališče: Nasproti poslancem se mora uveljaviti načelo, da morajo brezobzirno pobijati vsako ministrstvo, ki ne daje jamstva, da se bodo nemške zahteve, predvsem nemški državni jezik, ločitev Galicije in zavarovana nemška pot do Jadrana takoj in v cellem obsegu izpolnile. Z ozirom na pogajanja v Solnogradu o nemško-avstrijski gospodarski zvezi se je srednjestajerski nemški narodni svet obrnil na nemški narodni svet za Avstrijo a prošnjo, naj nemudoma v imenu vseh narodnih svetov pošlje na merodajno mesto vlogo, da nemški narod v Avstriji nujno zahteva, da se sklene z Nemčijo najdalekosežnejša gospodarska zveza in da se morajo vodilne volje nemškega naroda v Avstriji brezpogojno zapostaviti vsi tesnosrčni pomisleki z državne stališča, kakor tudi sebična prizadevanja posameznih interesiranih skupin. Poljsko vprašanje se sme samo tako rešiti, da ne bo v škodo ali nevarnost avstrijskim Nemcem in zvezi z nemško državo. V vprašanju narodne av-tonomije se mora postopati sporazumno z nemškimi narodnimi sveti v mešanih ozemljih.

— Vprašanje Poljske. Dunaj, 24. avgusta. (Kor. ur.) Princ Radziwill se je tik pred odhodom z Dunaja posvetoval z na Dunaj došli ministrom za Galicijo vitezom pl. Galecki. Danes sta se več časa razgovarjala Galecki in grof Przewdziecki.

— Wekerle o poljskem vprašanju. Nasproti nekemu dopisniku je izjavil dr. Wekerle o poljskem vprašanju, da on popolnoma soglaš s poljskim stališčem. Ogrska goji že iz tradicionalnih razlogov nasproti stremljenjem Poljakov najiskrenejše simpatije. Stališče ogreske vlade v poljskem vprašanju se popolnoma krije z Burian, ki jih zastopa zunanji minister grof Burian. Wekerle ima vtis, da so se prvotne velike težave v sedanjih urednopravnih že več

noma premagale in da se utegnejo še večje stvari za vse dele zadovoljivo rešiti.

+ **Poljski odmevi o posvetih v nemškem glavnem stanu.** Varsavska »Gazeta Poranna«, ki zastopa pasivistično stališče, piše, da je na javno mnenje na Poljskem vplivalo ojaševalno in pomirjevalno, ker v glavnem stanu ni padla načelna odločitev. Ob sedanjih razmerah, ko se začelo samoodločbe priznava po vsem svetu vsaj v teoriji, ni mogoče misliti, da bi se sprejeli sklepi, ki preudicirajo usodo Poljske, brez sodelovanja zakonitih zastopnikov poljskega naroda. Ta čas pa Poljska nima legalnega zastopstva in sedanji državni svet nima pravice nastopati kot zastopnik celokupnega naroda; v njem so opravičeni narodni zastopniki le medstrankarsko izvoljeni člani, ki so pa v manjšini. Kot narodno zastopstvo je opravičeno kungirati edino le deželni zbor. Princ Radziwill je opustil vsak nasvet in predlog, ki bi bil važen za bodočino celokupnega naroda ter je v tem ravnal v polnem soglasju z mišljenjem dežele. Želeti se mora, da bi se načelo lojalnosti nasproti javnemu mnenju tudi v bodoče vpoštevalo. Tudi časopisje, ki zastopa aktivno politiko, piše skrajno zmerno. Uradni »Monitor Polski« na primer pozdravlja, da je »v centralnih državah očitno prišla do besede prava državna pamet« in da »so metode strahovanja enkrat za vselej zbankrotirale.«

+ **Ministri v Galiciji.** Minister za javna dela vitez pl. Homann, finančni minister dr. baron pl. Wimmer in minister dr. vitez pl. Galecki so odpotovali v nedeljo, 25. t. m. v Krakov. Od tam se odpeljejo deloma z železnico, deloma z avtomobilom, da prepotujejo Galicijo in pospešijo akcijo za obnovo po vojski oškodovane dežele.

+ **Posveti agrarcev z vlado.** Dne 23. t. m. so se zastopniki agrarcev več časa pogajali z vlado o zadevah prehrane. Posvetov so se udeleževali poleg ministrskega predsednika Hussareka tudi finančni, poljedelski in minister prehrane. Šlo je pred vsem za preskrbo z mesom. Agrarni poslanci so opozarjali, da način, kakor zdaj dobavljajo živino, ni primeren in da se mora živina zelo varovati, ker se lahko zgodi, da jo ne bo več. Nabava živine in njen transport naj se poveri poklicanim činiteljem, ki bodo skrbeli za to, da se živina ne bo uničevala kakor se zdaj velikokrat godi. Poslanci so zahtevali: 1. Odpravijo naj se premije za dobavo živine. 2. Znižajo naj se kontingent klavne živine in 3. naj se določi pravični ključ za dobavo živine armadi med Avstrijo in Ogrsko. Vlada je obljubila, da se bo pečala s predloženimi željami in zahtevami posebno z ozirom na znižanje kontingenta vojaštvu in civilnemu prebivalstvu. Vlada bo tudi upoštevala željo, če ne kaže, da se zvišajo brezmesni dnevi in se morebiti vpelje vsak mesec en brezmesni teden.

+ **Prehranjevalni urad demantira poročila o uvedbi brezmesnih tednov.** Z ozirom na poročila, da nameravajo vpeljati brezmesni teden, je izjavil prehranjevalni urad, da na to zdi, nihče ne misli in da bodo nasprotno v drugi polovici mesca septembra prepejali na Dunaj več mesa, kolikor so ga do zdaj uvažali.

+ **Novi davki.** »8 Uhr Bl.« poroča, da se pečajo poleg nameravanega davka o enkratni oddaji premoženja tudi z vprašanjem davka na premoženje, a vsi načrti so še v obrisi; le to stoji, da nas bodo osrečili vsled vojske z eno vrsto teh dveh davkov.

+ **Železničarji s priznanimi ugodnostmi nezadovoljni.** Z ozirom na uradno poročilo o priznanih ugodnostih železničarjev so razposlale organizacije železničarjev obvestilo, da železničarji niso zadovoljni s tem, kar so jim pripoznali in da so se uvedla nova pogajanja. Kar so pripoznali, ne zadošča in železničarji morajo pritiskati na to, da bodo ugodnosti deležne vse kategorije železničarjev.

+ **Novih pregledov oproščencev ne bo.** Minister za deželno brambo pl. Czapp je izjavil: Oproščencev letnikov 1892 do 1866 glede na vrsto nesposobnosti ne nameravajo vpoklicati in so tozadevna poročila časopisov pomotna.

+ **Posveti v Solnogradu.** Koresp. urad poroča: Posvetovanja med Nemčijo in Avstrijo v Solnogradu, ki so do zdaj zadovoljivo napredovala, se bodo nadaljevala v povečani komisiji, ki ji pritegnejo strokovne poročevalce in zastopnike Bavarske in Saške. Do zdaj so se pogajali o načelnih vprašanjih bodočega razmerja, o katerih bodo sklepale vlade. Zdaj se bodo pečali s podrobnimi vprašanji, ki tičejo predvsem vprašanja carinskih tarifov.

+ **Grof Sternberg za odpravo splošne vojaške dolžnosti.** Bivši poslanec grof Adalbert Sternberg je priobčil v »N. Fr. Presse« mirovni članek, v katerem piše o razorožbi tako-le: Mirno gledam na zapad, pa naj se pripeti ondi karkoli; moje zaupanje je trdno kakor skala. Kontinentalcji smo se na splošno vojaško dolžnost tako navadili, da niti ne vemo, v kako škodo nam je. Anglosasi pa to vedo in zato vodijo vojno proti možnosti, da bi morali sami vpeljati vojaško dolžnost. Odtod po-

plurnost vojne na Angleškem in v Ameriki. Tam živi stoletno sovraštvo proti stalni armadi, kaj šele proti splošni vojaški dolžnosti. Pri nas odtezamo široke sloje tri leta njihemu poklicu, kar je brezprimerna narodnogospodarska izguba, srednji stan oviramo, da bi si v mladih letih izvolil poklic, ker vsakdo dela maturo, da ne bi mu bilo treba tri leta služiti. Na Angleškem je mladi mož že ravnatelj obrata, dočim pri nas šele nastopi službo. Na Angleškem in v Ameriki stopi 15letni mladenič v banko ali tovarno in si zasluži svoj kruh, obenem pa pridobi toliko vednosti, da dobi s 24 leti že odgovorno mesto. S 50 leti se kot trden, premožen mož umakne mlajšim ljudem. Največjo škodo povzroča vojaška dolžnost, ker omejuje svobodo preseljevanja. Svet je velik in mladeniču se odpirajo vse prekomorske službe, ako bi se smel izseliti. V državah s splošno vojaško dolžnostjo je kakor priklenjen. Koliko sreče in blagostanja se je pokopalo v ljudski vojski! Ako bi centralni velesili v tem oziru podali izjavo, bi pri Anglosasih veliko pridobili.

+ **Nemško socialistično časopisje na fronti zopet dovoljeno.** »Arbeiterwille« poroča, da se sme list od 18. avgusta dalje zopet pošiljati vojnopoštnim naročnikom. Isto dovoljenje je dobila tudi »Arbeiter Zeitung«. Slovensko časopisje roma seveda še vedno v ogenj.

+ **Wilson proti posebnim mirom.** »Times« poroča iz Washingtona: Wilson je izjavil, da ne more pričeti pogajanj o posebnem miru z Bolgarijo ali s Turčijo, če bi tudi kakih teh dveh držav, kar ni verjetno, ponudila poseben mir.

+ **Zahteve Amerike.** Senator Lodge je izjavil v senatovski komisiji za zunanje reči v Washingtonu, da se mora mir diktirati in se ne sme doseči potom pogajanj z Avstrijo-Ogrsko in Nemčijo. Brezčestnemu sovražniku se morajo vsiliti sledeči mirovni pogoji: Popolna obnova Belgije, brez-pogojna vrnitev Alzacije-Lorene, varnost Grške, neodvisnost Srbije, Rumunije, Poljske in Slovanov, svoboda Rusiji, kateri se morajo vrniti v Brestu-Litovskem odtrgana ozemlja, Carigrad mora postati svobodno pristanišče in Palestina ne sme zopet postati turška. Najvažnejši med vsemi je mirovni pogoj, da ustanove Čeho-Slovaki in Jugoslavlani neodvisne države, ki bodo ustavile skupno s Poljsko pohod Nemčije proti vzhodu. Nemcem samim se sme pripustiti samo, da sami določijo obliko lastne vlade.

+ **Italijani se uče angleščine in francosčine.** Agenzia Stefani poroča: Naučni minister je zapovedal, naj v bodočem šolskem letu ustanove vsi literarni oddelki modroslovnih fakultet tečaje za francoski in angleški jezik in literaturo.

Lord Robert Cecil o dr. Solfu.

London, 24. avgusta. (K. u.) Lord Robert Cecil je podal zastopniku Reuterjevega urada o govoru državnega tajnika dr. Solfa sledečo izjavo: Z enega vidika pomenja govor velik napredek, ker se v načinu razločuje od vsega, kar je prišlo do zdaj z nemške strani. Dr. Solf je podal prese-netljivo izjavo, da so velenemci brez vsakega vpliva na vlado in sicer je to izjavil precej potem, ko je bil Kühlmann odpuščen, ker se je sprl z velenemci. Izražanje, katerega se je poslužil Solf o Belgiji, gre bolj daleč, kakor vse prejšnje izjave.

Izvajanja kolonialnega državnega tajnika o brestovskem miru se mi zde najoriginalnejši del njegovega govora. V resnici je označil mir začasni ukrep, izveden z namenom, da se ustanove neodvisne države na temelju narodnosti; v resnici ni nobenega razloga, da se more kaj takega trditi. Prvič čujemo o brestovskem miru, da je začasen; vedno so ga obravnavali kot prvi plod vojske. Nobenega razloga ni, da si predstavljamo za del nemške politike ustvarjati dejansko neodvisne države. Nasprotno. Ko je prišlo odposlaništvo iz Etske in od drugih, ki so ga pred vsem sestavljali Nemci, k cesarju, da prosi aneksije, se mu je odgovorilo, da bodo prošnja dobrohotno proučevali. Nemčija ne zasleduje politike, da te države naravnost anektira; pač jih pa želi spraviti v svoj tir in pod svoje nadzorstvo. Te države so teritorialno v ta namen ustanovili. Pri-poznavam Solfovo spretno obrambo v Brestu-Litovskem sklenjene pogodbe, toda če jo proučimo, vidimo, da je skozi in skozi neiskrenita.

Pečajmo se zdaj z nemškimi kolonijami. Ne sprejemam Solfovega nauka, da je hotela Nemčija mirno afričansko državo. Ako trdi Solf, da je Balfour ali kak drugi britski državnik predlagal, naj se končno anektirajo afričanske kolonije britski državi, to ni točno. Tak predlog se ni nikdar predlagal. Balfour in drugi so rekli, da je Nemčiji nemogoče zopet dobiti nadzorstvo nad njenimi kolonijami. Ministrski pred-sednik je rekel, da bodo odločili o nemških kolonijah na mirovni konferenci. Stoji, da velikega svetovnega vprašanja ne bo naša

dežela sama odločila, marveč se mora najti ureditev skupno z zavezniki.

Solfov govor vsebuje opazke o zdravem človeškem razumu, o strahotah vojske itd. To so splošnosti, s katerimi soglašam vsak mož v naši deželi. Njih dokazilno moč pa popolnoma odpravlja dejstvo, da dokler se ni sreča zasukala, nismo nikdar slišali takih misli. Vse to nenadno govorjenje o zahtevi po miru kaže, če je iskrenito mišljeno, da je bil Solf ali nenadno preobrnjen ali pa stoji med svojimi rojaki skoraj osamljen. Strasten pred-borilec miru sem, a sem tudi prepričan, da ga ni mogoče doseči brez zmage in brez priznanja Nemčije, da je doživela poraz.

Dnevne novice.

— **Na Mal. Šmaren** dne 8. septembra se bo vršil kakor vsako leto popoldne ob 2. shod na Homecu, in sicer najprvo ob 2. mirovna pobožnost v cerkvi, ob 3. politični shod na prostoru pred Društvenim domom. Vsi, od daleč in blizu, pridite na shod!

— **Redovna vest.** Za provincijalno prednico avstrijske uršulinske provincije je izvoljena preč. g. M. Katarina Majhnič, prednica uršulinskega samostana v škofji Loku.

— **Umrla je v Kranju** dne 22. t. m. go-spa Antonija Rebolj, rojena Dolenc, sopro-ga občežnanega živinskega trgovca Ignacija Rebolja »Jahača«.

— **Ujetnik — vseučiliški profesor.** Za časa bojev na Piavi je prišel v avstrijsko ujetništvo italijanski prostovoljec Giacomo Satelli, profesor kemije na milanskem vseučilišču. Mladi učenjak je star šele 27 let, a že s 23. letom mu je bila podeljena katedra na vseučilišču. Giacomo Satelli je sin Vespucija Satellija, znamenitega pravnikarja. Mladi Satelli je dospel kot ujetnik v Budimpešto, kjer je prišel v dotiko s prijateljem svojega očeta, vseučiliškim profesorjem dr. Doleschallom, ki je zanj posredoval pri vojaških oblasteh. Ogrsko domobransko ministrstvo ga je določilo za voditelja kemičnega laboratorija budimpeštanske tehnike. Učeni ujetnik je kot vojni fanatik prostovoljno stopil v vojsko; sedaj se zdravi v bolnišnici v Novem Sadu.

— **200 železniških voz sladkorja za Švico.** Bernski »Bund« poroča, da odpotujejo v jeseni 200 železniških voz sladkorja iz Češke v Švico. Samo po sebi se razume, da bi to ne bila nobena senzacija, če bi bil mir. Ta transport sladkorja ima samo ta namen, da popravi našo valuto v inozemstvu. Pri nas pa je znatno pomanjkanje sladkorja, ali pa se moramo posluževati saharina, dočim jedo v Švici naš sladkor, ki bi ga morali mi dobiti. Daleč smo prišli.

— **Za tržaško šolo.** Na narodnem slavlju v St. Janžu sta vrli Dolenjki gđ. Mira Vencajzova iz Mokronoga in gđ. Lojzka Pungaršičeva iz Škocjana prodali vsaka po en blok za šentvidsko šolo v Trstu, skupaj 200 K.

— **Poštna vest.** Promet z zasebnimi poštnimi zavetki je pod obstoječimi pogoji od sedaj dalje dopuščen tudi na naslednje vojne poštnice: 145, 292, 397, 415, 433, 530, 581, 648, 1062.

— **Sestanek hrvatskih mesinih županov.** Zagrebški župan dr. Sukulj je sklical župane hrvatskih mest na sestanek za dne 30. in 31. avgusta v Zagreb, na katerem bodo razpravljali o aprovizaciji mest.

— **Z Reke.** Grozno maščevanje. Bivša tobačna delavka; 20letna Elizabeta Blečić je iz ljubosumnosti in maščevanja ustrelila na 19letno Lino Tonicic in jo smrtnonevarno ranila. Potem je ustrelila dvakrat na 38letnega pomorskega kapitana Viktorja Štefancića in ga zadela na rami in na levi roki. Tonicic so prepeljali v mestno bolnišnico, kjer so se zdravniki izjavili, da je njeno stanje smrtno nevarno. Kapitan pa se nahaja v nekem zasebnem sanatoriju. Ljubezenska drama se je izvršila v kapitanovi vili v Kantridi, in sicer v njegovi spalni sobi, od katere je imela Blečić poseben ključ. Zanimivo je, da je c. kr. žandarmerija odrekla svojo pomoč, čeprav je vedela, da grozi Blečić s smrtjo obema in da nosi s seboj revolver. Pred kratkim se je kapitan Štefancić ponovno ločil od Alice Crespi, s katero je živel štiri leta. Crespi je starejša sestra Elizabete Blečić. Zdi se, da je bil umor med obema sporazumno dogovorjen. — Tatvine in zavarovalne družbe. Neznani tatovi so ukradli v vili Podhorski večjo množino perila in živeža. Pred kratkim je hotel g. Podhorski zavarovati svojo vilo proti tatvinam, toda zavarovalna družba Generali je ni hotela zavarovati, ker se izvrši v enem tednu samo v Primorju povprečno 160 do 200 tatvin. — Navijalec cen trgovca Jeronima Petronio je bil obsojen na 300 kron globe, ker je prodajal suho meso po 36 K 1 kg. — **Otrok požrl kornja.** Petletni Stefan Varga se je igral z malim konjičkom in ga požrl. Zdravnik je po kratki operaciji rešil otroka in konja. — **Vsled pomanjkanja živeža** se je zgrudila na cesti 46letna Marija Lak-

mann. — **Vročina** je še vedno velika. Zdravstveni odsek je letos brez posebnega dela, ker ni bilo do sedaj še nalezljivih bolezni.

— **Svari se pred nakupom.** Od srede zvečer do četrtega opoldne je neznan tat ukradel 10 rujh, last hotela Tratnik, v Dravljah pri neki perici. Ruhe so označene s celim naslovom. Komur je o njih kaj znano, naj to takoj sporoči proti dobri nagradi najbližnji orožniški postaji ali pa državni policiji v Ljubljani.

— **Dijaška kuhinja v Kranju** je sprejela v šolskem letu 1917—18 50 ubožnih dijakov na hrano, med temi 25 brezplačno, dočim so ostali odplačevali mesečno po 5 do 12 kron za kosilo in večerjo; koncem leta je ostalo še 39 prehranjencev. Izkaz o dohodkih in stroških izkazuje dohodkov 7069 K 26 vin., stroškov 8613 K; primanjkljaj je torej znašal 1543 K 74 vin.

— **Hranilnica in posojilnica v št. Vidu** pri Zatičini je na svojem običnem zboru dne 25. avgusta sklenila, odstopiti od Zadrudne centrale in zopet pristopiti Zadrudni zvezi v Ljubljani.

— **Zamenjana je bila pelerina** v župnišču v St. Janžu. Kdor ima zamenjano pelerino, naj sporoči uredništvu Slovenca.

Ljubljanske novice.

lj Padel je enoletnik Viktor Rožnik, ki je služil pri c. kr. bos.-herc. pešpolku št. 2, dne 15. junija 1918 na Monte Solarolo v Italiji. Bil je bivši učenec VII. razreda tukajšnje I. drž. gimnazije. Doma je z Glinca pri Ljubljani. Odlikovan je bil po smrti z veliko srebrno svetinjo 1. razreda.

lj **Gledališki arhiv.** Iz pisarne: Vzlíc vsem pozivom se je doslej vrnilo le malo izposojenih muzikalij in knjig gledališkemu arhivu. K sreči se je končno našel i m e n i k vseh tistih debelokožnikov, ki imajo razne igre, klavirske izvode, partije, kostume i. dr., ne da bi jih arhivu in garde-robri vrnili. Med dolžniki so društva, zavodi, pevci in pevke, ki jih bo gledališče moralo tožiti in njih imena objaviti, ako do 1. septembra 1918 ne vrnejo gledališču nujno potrebnega imetka. Naše gledališče je narodna zadeva, zato se bode proti brezobzirnežem v bodoče postopalo brezobzirno. To se javlja vsled sklepa ravnateljstva gledališkega konsorcija z dne 22. avgusta 1918. — Arhivar.

lj **Z ljubljanske fronte.** Z včerajšnjim popoldanskim kamniškim vlakom so naše čete prodirale vsaka na svoj določen cilj. Generalni štab je v II. razredu ravno obravnaval zadnje podrobnosti operacij, kar se zasliši obupen klic »Stenice«. Zrtev je bilo več, po nobena popolnoma snedena. Štab je nato nadaljeval svoje ofenzivne priprave stoje na hodniku. Protestirali pa moramo, da sovražnik s takimi ostudnimi sredstvi krši mednarodno predpisano snago na železnici. — Na Bledu so se vojni dobičkarji polnoštevilno zbrali k vojnemu posvetu. Kolikor je doslej znano, so soglasno sklenili, da se splošna beda in pomanjkanje blaga izrabi za novo, njihovi potrebi primerno zvišanje vseh cen. — Sicer nič posebnega.

lj **Oddaja sukanca c. kr. civilnim državnim upokojencem** (tudi njih vdovam in sirotam). Sukanec se bode oddajal v sredo in četrtek 28. in 29. t. m. od 2. do 6. ure popoldne v skladišču Vegova ulica št. 8. Na vrsto pridejo v sredo stranke s črkami A—P, v četrtek s črkami R do konca. Vsaka stranka dobi eno vretence.

Štajerske novice.

š **Duhovne vaje za žene.** Letos se bodo zopet obhajale duhovne vaje za žene pri sv. Jožefu nad Celjem. Začetek v ponedeljek 2. septembra zvečer ob 6. uri. Sklep v petek 6. septembra jutraj. Prav važne in priporočljive so v teh časih duhovne vaje za ženstvo. Vsaka naj prinese živež seboj.

š **Angeljska nedelja** 1. septembra se bo obhajala pri sv. Jožefu nad Celjem. Ob 10. uri bo opravilo v cerkvi in zunaj cerkve, ako bo veliko ljudi.

š **Cesarjev rojstni dan** se je v Gradcu sicer obhajal, a tako ne, kakor bi se za glavno mesto dostojalo. Razen javnih slo-ploj ni bilo nad 30 zastav videti v celem mestu, niti v najbolj obljubljenih ulicah ne. Nemci so pač hrbtisce države!

š **Gradec.** Pilot-učenec Friderik Kucher v Talerhofu se je dne 19. t. m. pri vajah smrtno ponesrečil. Dne 22. t. m. je bil z vojaškimi častmi na centralnem pokopališču v Gradcu pokopan. Vso pozornost udeležencev pogreba pa je vzbudil priplul zrakoplov iz Talerhofa, ki je tudi ponesrečenemu pilotu-učencu skazal svojo zadnjo čast. Ko se je pogreb pomikal iz mrtvašnice h gomili, je zrakoplov krožil nad celim pokopališčem in ko je duhovnik končal mrtvaške molitve, pa se je zakrožil zrakoplov v polni nižini nad gomilo ter vrgel v odprti grob svež šopek cvetlic v spomin svojem ponesrečenemu učencu. Vse je s solznimi očmi strmelo nad tem nenavadnim sočutnim prijateljskim zadnjim slovesom.

Primorske novice.

p županstvo Temnica, t. č. v Lipi, naproša vse begunce, ki se niso še povrnili v svojo občino (iz Kostanjevice vse), da mu čim prej sporočijo: Ime in priimek gospodarja, bivališče, hišna številka (pred evakuacijo), število družine (tudi vojakov), poklic gospodarja in sinov istega (kmet, kamnosar, bičar itd.). To je zelo važno vprašanje, gre se Kostanjevici: biti ali ne biti. Kdor si ni še ogledal svoje domovine, naj to čim prej stori ter podpisano pismo ali ustmeno sporočilo: hoče li se nastaniti v Kostanjevici ali pa v kaki drugi občini, kjer da mu sezidajo hišo na državne stroške; za po vojni uničena posestva bo država bržkone vse plačala po zakonu o vojnih škodah. Vsekakor naj vsakdo pregleda, kako stvari stoje, in premisli, ali si more urediti toliko polja, da bo mogel z družino živeti (mislim, da tega ne bo moglo še več let). Zgoraj omenjene podatke prosim, da se mi vpošlje vsaj do 8. septembra t. l. — Županstvo Temnica-Lipa. Župan: Ivan Trampuš.

p Premoženje so zaplenili 22letnemu Edvardu Pocar iz Gorice, sedaj odsotnemu, ker je osumljen zločina proti vojni moči države po § 327. v. k. z.

Prosveta.

pr Za urednika biografskega besednjaka je imenovala Jugoslovanska akademija v Zagrebu profesorja dr. Davida Bogdanovića.

pr Jugoslavija Jugoslovonom. Izšla je drobna knjižica (64 strani), ki smo si je že davno želeli kot poljudno pojasnilo našega jugoslovanskega vprašanja v celoti. Iz naslovov posameznih sestavkov je razvideti važnost in zanimivost njene vsebine. — 1. Slovenci, Hrvatje in Srbi smo en narod! 2. Jugoslovanska zemlja. 3. Kdaj so se naselili Jugoslavi v sedanji domovini in nekoliko naše zgodovine. 4. Sedanji položaj Jugoslovani v raznih deželah monarhije. 5. Koliko velja danes Slovenec v primeri z Nemcem ali Mažarom. 6. Gospodarsko izkoriščanje Jugoslovani. 7. Izzeljevanje Slovencev — naseljevanje Nemcev. 8. Jugoslovanska deklaracija. 9. Jugoslovanska država. 10. Težave, ki se stavljajo na pot jugoslovanski državi. 11. Kaj nas uči zgodovina? 12. Le vstani, borni narod moj! 13. Zmagujoča sila ideje. 14. Razmerje med jugoslovansko državo in Avstrijo. 15. Jugoslavija (naša) in druge jugoslovanske države (izven Avstrije). 16. Na delo za Jugoslavijo! — To je vsebina male brošure, ki naj bi prešla v meso in kri celemu 7-8-milijonskemu jugoslovanskemu narodu v monarhiji, zlasti pa nam Slovincem. Kaže nam prejasno, da nam gre pri tem vprašanju za narodni biti ali nebiti; zato mora odjekniti in odmevati od vasi do vasi, od doline do doline, od gore do gore, od moza do moza klic: »Hočemo jugoslovansko državo!« — nočemo biti več pod kruto kuratelo Nemcev in Mažarov. »Jugoslovansko državo hočemo!« tako mora klicati pastir na paši, ta klic naj ponavljajo žanjice na polju, ta vzklík naj zaori iz ust koscev na travniku, iz ust gospodarja za vozom in plugom. V gosposki palači in preprosti kmečki koči, v pisarnah in rudniških rovih, v rokodelskih delavnicah in zakajenih tovarnah, povsod naj doni tisočeri klic: »Hočemo jugoslovansko državo! Svobodni hočemo biti!« Vi vsi, ki ljubite ta krasni kosček božje zemlje, ki jo imenujemo slovensko domovino; vi vsi, ki želite, da bi na tej zemlji živel srečen in zadovoljen rod; vi vsi, ki želite, da bi ta zemlja ostala lastnina vaša in vaših otrok; vi vsi, ki ljubite svoje otroke in jim želite lepše in srečnejše bodočnosti; vi vsi, ki ljubite svoj narod in želite, da bi se ta narod ohranil ter živel srečno in zadovoljno; vi vsi kličite neprestano: »Hočemo jugoslovansko državo!« — Delajmo tako od moza do moza in pripravljajmo tla veliki dobi, ki prihaja, tako, da bodo naši poslanci takrat, ko pride odločen trenutek, mogli pokazati: Evo, za nami je ves narod in narod hoče to in zato mu morate dati, kar zahteva. Vsi pa imejmo neprestano v spominu be-

sele našega nepozabnega Kreka: »Vi vsi, ki ste seme izkvravelega naroda, mislite le eno: Kako boste združeni vse svoje moči, vse svoje zmožnosti, vso svojo ljubezen in vse svoje srce posvečevali naši jugoslovanski državi, za njen procvit, kulturo in blagostanje.« — Tako izveneva mala glasnica srečnejše naše bodočnosti, ki naj bi je ne pogrešala nobena zavedna slovenska družina. Kjer živi v občini ali župniji, ali vasi ali trgu navdušen mož ali mladenič, dekle ali žena, naberi večje število naročnikov in naročite si knjižico skupno v velikem številu, saj je skoraj zastoj (à 50 vinarjev). Naslov: »Tiskarna sv. Cirila, Maribor.« Nekateri smo to že stvorili in veseli smo tega. Želeli je, da bi prišlo te knjižice vsaj 100 tisoč izvodov med narod, da bi se razširjala in pojasnjevala njena vsebina, zemljepisne razmere s pomočjo zemljevida, v naših izobraževalnih društvih in pri raznih shodih, da bi bila najiminennejši predmet naših pogovorov dotlej, da se uresniči naša samostojna, svobodna Jugoslavija.

pr Hrvatsko politično biblioteko je pričel izdajati hrvatski poslanec dr. Lorković. Te dni je izšla prva knjiga te biblioteka, in sicer: »O slobodi« (On liberty) od Stuarta Milla. Cena knjige je 4 krone.

pr Nova odkritja o Palestrini. Iz Rima poročajo: Don Casimiri, korni dirigent v Rimu, je našel v arhivih kapitla Sv. Janca v Lateranu in S. Maria Maggiore važne listine, ki izpolnjujejo bistvene vrzeli v tem, kar smo doslej vedeli o življenju velikega glasbenika Ivana Pierluigi da Palestrina. Doslej ni bilo znano, kakšne učitelje je imel kasnejši kralj glasbe, in vendar ni bilo verjetno, da bi bil začetna vodila sam iz sebe iznašel. Najdene listine nam povedo, da je bil Palestrinov učitelj neki slaven Flamec, Firmin Le Bel. Iz listin izhaja tudi, da denarne razmere Palestrine niso mogle biti tako zelo razdejane, kakor se je doslej opisovalo. Vsekakor je imel Palestrina z izdajo svojih del ogromne stroške, ki z dohodki niso bili vedno v ravnotežju. Don Casimiri je o najdenih listinah izdal knjigo: Giovanni Pierluigi da Palestrina, Nuovi documenti biografici (Roma, edic. del Psalterium P. S. Giov. in Laterano).

Gospodarske novice.

g Kvašenje žita za seme. Izmed žitnih bolezni so poleg snežne plesnobe najbolj razširjene razne vrste sneti. Najuspešnejše sredstvo proti snetjivosti je namakanje ali kvašenje žita. Ljubljanska podružnica Zavoda za promet z žitom je razposlala kakor lanske leto tudi letos poduk o zatiranju snetjivosti; brošuro je priredil za naše razmere g. adjunkt c. kr. Kmetijske družbe Kranjske, dipl. agr. A. Jamnik. Naši kmetovalci so se dosedaj posluževali pri kvašenju žita večinoma živega apna ali pa pepela. V imenovanem letaku so navedena še razna druga sredstva in je v letaku tudi navedeno, kje se ta sredstva dobivajo, ki se uspešno uporabljajo za kvašenje žita. Kmetovalci prejmejo imenovane letake brezplačno pri županstvih in pri žitnih komisijonirjih.

g Carina na sladkor je odpravljena na Hrvaškem.

g Bosensko industrijsko in trgovsko banko z glavnico 6 milijonov kron ustanovi v Sarajevu več nemških in mažarskih bank.

g Sladkorna pesa. Glasom ministrske naredbe z dne 20. februarja 1918, št. 65, § 1., se sme sladkorna pesa porabljati za krmljenje živine le z od časa do časa izdanim dovoljenjem deželni vlad. Ker se pa na Kranjskem goji malo sladkorne pese in še ta le izključno v svrhu za krmljenje živine, je c. kr. deželna vlada za Kranjsko v sporazumu s c. kr. uradom za ljudsko prehrano dovolilo, da se sme vsa na Kranjskem leta 1918. pridelana sladkorna pesa brez ovir pokrmiti.

g Češko-hrvatsko banko nameravajo ustanoviti na Reki. »Information« poroča, da bo imela banka glavnice 18 milijonov kron. Njen namen bo, financirati že obstoječa hrvatska podjetja v hrvatskem Pri-

morju in ustvarjati nova. Banka bo stremila, da bo podpirala hrvatsko industrijo, obrt in trgovino. Ustanovniki te banke so vse večje hrvatske in češke banke.

Občni zbor »Slovenske Straže« in »Slovenske krščansko-socialne zveze« za vse slovenske dežele se vrši v Ljubljani dne 10. septembra.

Razne novice.

r Brez srajce. Srajca je, s katero se olikan in omikan človek razlikuje od divjakov. Srajca predstavlja tisočletni razvoj človeka in njegov napredek v omiki in kulturi njegovega življenja. Srajca je, s katero stoji in pada človeška civilizacija. Snemite z dandanašnjega človeka srajco, pa slečete z nje vse človeško kulturo, zbršete z nje vse znake civiliziranega človeštva; postavite ga poleg okvirja človeške omike in ga ponižate v revno stvar, ki bo imel z desetimi zapahi zaprt pristop v današnjo družbo, ki se bo sam sebe sramoval in docela propadel. Takega pomena je sama neznanstvena srajca. Splošna navada predvojnega človeka je bila menjati srajco enkrat ali dvakrat na teden. V delavskih stanovanjih je srajca svečan dan sobota po končanem delu. Obledi čisto, četudi oprano srajco, to je bilo večkrat najpreprostejše razkošje najbolj revnih ljudi. A danes te srajce ni več! Nič ne more bolj drastično označiti grozno obubožanje današnjega človeka in današnje kulture, kakor ravno dejstvo, da si dandanes tisoči in tisoči ljudi nago telo zastirajo samo z eno vrhno obleko, ker srajce nimajo. To pa nikakor niso samo nizki sloji nesrečnega proletariata, ki živijo brez srajce. Od dne do dne raste med prebivalstvom število nagih ljudi. Ljudje, kateri so pred vojsko živeli srečno in večkrat vzorno čisto in redno družinsko življenje, pokrivajo danes telesno nagoto visoko in s skrbno zapetim vrhnjim krilom. Med meščanskim prebivalstvom nima srajce dobra tretjina otrok. A brez srajce so tudi njih starši. Po deželi je ravno prebivalstvo tudi že v slabih, razcapanih srajcah. Pa saj so imeli še pred vojsko le pičlo zalogo perila. Zdaj je staro perilo vse izrabljeno, a novega ni in ni denarja, da bi si nakupili novega perila. Prišli smo že tako daleč, da prodaja ali oni srajco s sebe. Tako smo padli... Ali je imela vojska toliko ugrabiti? Mar naj nam ugrabi tudi srajco s telesa? Kaj nismo prišli že na skrajno mejo možnosti, ali ni že čas skleniti mir? Bomo li zdržali — brez srajce?

r Petrograd. Od ruske revolucije ni bilo nobenemu mestu posvečene toliko pozornosti kakor Petrogradu, kjer je nad široko Nevo vladal batjuški car, zboroval prvi republikanec Kerenski, ki pa se je moral umakniti še bolj republikanskemu diktatorju in revolucionarju Trockemu. A ne menjavajo se tu samo voditelji, vse moč ruske stranke in stanovi so zamenjali svoje postojanke. Ginjen sem stal nekoč v Parizu pred palačo mestne posve-tovalnice, pred katero so za revolucije tekli potoki krvi, koliko bolj bo pretresalo tuje, ko jim bo dovoljeno priti pred vladno Tavrijsko palačo v Petrogradu, kjer so delovali brzostrelni topovi ter strojne puške, katerih v pariški revoluciji še niso poznali. Dasi strmino že nad početjem pariških komunistov, bomo strmeli še v veliko večji meri, ko bomo čuli o groznih činih petrogradskih rdečih gardistov.

Tako rad se spominjam v resnici lepega in ljubkega Petrograda. Slikovita je Seina s svojimi dičnimi nabrežji in številnimi mostovi, lepa je Tamsa, ki vali svoje rumene valove poleg marmornatega parlamenta londonskega, ali še vse lepša je Neva s svojimi prospekti zimske palače, s trdnjavo Petropavlovsk in s petrogradskimi otoki. Kar nagledati se nisem mogel in trikrat sem se vrnil, da bi se nasitil z onim razgledom. A Petrograd ima še eno posebnost. To je Nevski prospekt, unikum cele Evrope. Njemu nekaj podobna je »promenada svobode« v Lizboni, ki

je tudi širša in napolnjena s palmovimi drevoredi in prekrasnimi vrtovi in parki, ali elegantnemu, dva kilometra dolgemu Nevškemu prospektu se ne da primerjati. Neizrečen užitek je človeškim očem, ko plavajo v nedogledno daljavo Nevškega prospekta, ki ga noč in dan oživlja pestr življenje dvamilijonskega mesta.

In tako nekako sredi mesta stoji velika in imenitna katoliška cerkev sv. Katarine. Ravno kar sem čital, da jo je oborožena drhal oropala zlate oprave in opreme, ne da bi jo bil kdo branil. Čudim se, da se ni tako že prej zgodilo. Pri rokah nimam prav nobenih virov, ne vem njenega izvora, a občudujem idejo zgradbe katoliške cerkve ravno na Nevškem prospektu. Človeku se nekam čudno zdi, da stoji ravno na Nevškem prospektu katoliška cerkev, tu med palačami ruskih velikih knezov in knežinj, v sredi bank, hotelov, restavracij, gledališč, da vsakega petrogradskega meščana takorekoč v oči bode. Tujec bi jo iskal vsekako skrito v kakšni stranski ulici, kakor na primer v Moskvi, kjer moramo iskati katoliške cerkve daleč zunaj na mestni periferiji.

In vendar je bila imenitna ideja zgraditi katoliško cerkev na Nevškem prospektu, saj je tu pravi pravcati kontrast svoje okolice. Dočim okoli nje vse sam hrum in šum, drdranje električnih tramvajev, avtomobilov, vozov in kočij, vsepovsod živahno velikomestno življenje, vlada za njenim portalom globoki, sveti mir.

Stanoval sem v približno 6 minut od daljenem zavodu blizu vzhodnega kolodvora vzhodne železnice Petrograd—Moskva. Takoj naslednjega dne sem šel v cerkev sv. Katarine. Bil sem iznenaden. Oj, da vidiš to veličastvo, opremo in čisto! Med oltarji se posebno odlikuje oltar lurske Matere božje. Hram je bil stalno odprt in vsak trenutek je vstopil katoličan ali katoličanka, ki je pokleknila in odmolila par očenašev pred oltarjem Matere božje. Nikdar ne bom pozabil teh trenutkov, ki sem jih preživel v veličastnem in tajinstvenem hramu sv. Katarine na Nevškem prospektu.

Cerkve je bila oropana vsekako vsled odloka o zaplembi cerkvenega premoženja. Ne morem sicer reči, koliko so odnesli, a gotovo je, da ne toliko, kolikor so odnesli iz katerekoli si bodi pravoslavne cerkve.

Aprovizacija.

a Cena in teža kruha. Od torka, dne 27. avgusta dalje se bode pek 600 gramov težak kruh, ki stane 64 vinarjev. Pekarne se opozarjajo, da mora tehtati sveže pečen hleb kruha polnih 600 gramov ter da se ne sme zaračunavati višje kakor po 64 vinarjev. Tozadevni prestopki se bodo sodno zasledovali in kaznovali.

a Cena pšeničnemu zdrobu za otroke do tretjega leta. Pšenični zдроб za otroke do tretjega leta, ki se oddaja mesečno v vojni prodajalni v Gosposki ulici, stane od torka, 28. avgusta nadalje 1 kilogram 2 K 80 vinarjev. Kdaj se bode dobil zдроб za september, se objavi pravočasno v listih.

a Oddaja kumar. Mestna aprovizacija bo oddajala kumare jutri v torek, 27. avg. dopoldne na trgu (pod Mahrovim zidom) 1 kilogram stane 80 vinarjev.

a Kis na rumene izkaznice D. Stranke z rumenimi izkaznicami D prejmejo kis v torek, dne 27. t. m. dopoldne pri Mühleisnu na Dunajski cesti. Določen je ta-le red: od 8. do 9. št. 1 do 200, od 9. do 10. št. 201 do 400, od 10. do 11. št. 401 do konca. Stranka dobi za vsako osebo pol litra kisa, liter stane 1 K 50 vin. Stranke naj pripravijo drobiž.

Katoliška bukvarna v Ljubljani išče dobro ohranjen izvod: Tominšek, »Grška slovnica« in ga plača nad prodajno ceno.

Zgubljeno - najdeno.

Najdena je bila dne 25. avgusta na južnem kolodvoru ženska srebrna ura z obratno verižico. Izgubitelj jo dobi pri Josipu Kovaču v Hrenovi ulici št. 17.

Naša se je večja svota denarja. Dobi se pri Mariji Suštar, Trnovski pristan 24, I. nadstropje.

Sprejmejo se takoj ali s 15. septembrom
blagajničarka za hvarno
kuharica za kavo in
pomovalka.
Kje, pove uprava lista pod št. 3018.

NA PRODAJ je v Spodnji Idriji
na najlepšem prostoru
dvonadstropna hiša
z gospodarskimi poslopji in zemljiščem za eno kravo. Hiša ima lepe gostilniške prostore, mnogo sob za tuje, verando, obokane kleti in bleve, prostor za malo prodajalno in trafiko. V gospodarskem poslopiju je prostor za večjo prodajalno in mesnico; poleg je mostna tehnik. Vse stavbe so v najboljšem stanu. Pojasnila daje: Okrajna hranilnica in posojilnica v Idriji 3016 2974

Izurjeno **hišinj**
le boljše dekle, sprejme takoj
proti dobri plači Franja ZIDAR,
Ljubljana, Dunajska cesta 31. I.

Več vagonov
živega apna
ima naprodaj Valentin URBANOVIČ,
Ljubljana, Francovo nabrežje št. 1.
— Oddajajo se samo celi vagoni! —
Landauer
4 sedeži, skoraj nov, SE PRODA.
IVAN HOCHMÜLLER,
Beljak, Eugenstraße 15.

Gostilna
z malim posestvom ali z mesnico
se vzame v najem ali se kupi.
Naslov na upravnistvo »Slovenca« pod št. 2984.

Mesto hišnega in pisarniškega
oskrbnika
se odda pri tiskarni Ig. pl. Klein.
mayr & Fed. Bamberg, Ljubljana.

Učenca
s primerno šolsko naobrazbo SPREJME
A. SUSNIK, trgovec s špacerijo in želez-
nino v Ljubljani, Zaloška cesta. — Hirana
in stanovanje v hiši 3009

TRGOVCI !!! ČEVJARJI !!!
Kožnati podpetniki
kakor gumijevi, oblika podkve, in
GINOK-ZREBLJI
iz železa za pritrdjevanje na podplate se
naroče pri zastopniku RAJKO KOTNIK,
GUŠTANJ (Gutenstein), KOROŠKO. —
Vzorci od vrste po 5 kg proti povzetju.

SADJE
jabolka, brusnice, robidnice, in
maline kupi in dobavi sode
izvozno podjetje za sadje (»Obst-
exportunternehmungs«, Gradec,
Marschallgasse št. 13.
Tu se kupujejo tudi sodi vseh velikosti.

Prispevajte za sklad S. L. S.
V NAJEM SE VZAME
hiša
in nekaj polja za obdelavo, če mogoče
na Notranjskem ali pa na Dolenjskem.
Cenji, ponudbe naj se pošljejo na uprav-
nistvo »SLOVENCA« pod št. 2980.
SPREJME SE za takoj izurjen
„strojnik“
ki se razume pri električni napravi,
na parno žago na Notranjskem. —
Naslov pove upravnistvo »SLOVENCA«
pod št. 2974.

Podpisani župnijski urad razpisuje službo

organista in cerkovnika

ki ima prosto stanovanje, bled, sadni in zelenjadni vrt, drva, nekaj polja, kolekturo v žitu in kruhu ter plačo po dogovoru. Cecilijane, ki je obenem rokodelca, ima prednost. Nastop službe s 1. januarjem 1919.

Župnijski urad št. Martin na Dholici, p. Poreče ob jezeru, Koroško.

Suhe gobe

in
ogrsko rdečo papriko

dobavlja slovenska trdka
ANTON Z. FINŽGAR, VARAŽDIN
(Hrvatsko).

Edina slovenska veletrgovina
umetnega cvetja in pogrebni potreščin

Anton Z. Finžgar
VARAŽDIN (HRVATSKO)

dobavlja samo na debelo: umetno cvetje, nagrobne vence, okraske, noge in tapete za rakve, tančice, mrtvaške čevlje i. t. d.

Svoji k svojim! :: Svoji k svojim!

Povečane slike

do naravne velikosti, kakor tudi
oljnat portrete na platno ::
izvršuje umetniško po vsaki fotografiji

Davorin Roušek

prvi fotografski in povečevalni zavod
V LJUBLJANI
KOLODVORSKA ULICA št. 34a.

SIGORIN

za tre čudovito nagio
stenice

vzorčna steklenica 4 K, velika steklenica 16 K, brizgalnica 2 K. Dobiva se v vseh lekarnah in drožerijah. Glavna založba za Avstro-Ogrsko:

Lekarna »pri upani« : Pecs 10. Barako
Apothekes »zur Hoffnung« : Pecs 10. Barako
TRGOVCI! Kdor rabi TRGOVCI!

Priporočamo trdiko

Jos. Petelinc v Ljubljani

Tovarniška založba živalnih strojev, njih posameznih delov, igel in olja ter potreščin za šivilje in drugega galanterijskega blaga.

Šivalni stroji raznih sistemov in oprem na razpolago, še garantirano staro blago.

Sv. Petra nasip št. 7, blizu frančiškanskega mostu levo ob vodi, tretja hiša.

100.000 i hvala

potrdilo, da ni več v uporabi
»Habsburg« v treh dneh brez bolečin odpravi kurja ošesa, bradavice, trde kolo. Uspehi tramatiki: Cena 3 K, 5 lončki 7 K, 6 lončkov 10 K. Posip, prašek »lit« odstranja naglo pot na rokavih in nogah. Cena 2 K, 3 lončki 5 K, 6 lončkov 8 K. Krema »Ciro« omehča razpokane roke. Cena 5 K, 5 lončki 8 K. Zobotobol odstranja »Fidea« najtrdov. revmatiz. bolečine, ko je že vse odreklo, in pri otlih zobeh. Če ni uspeha, denar nazaj. Cena 3 K, 3 pušice 7 K, 5 pušice 10 K. Nikak, okom, zobovja, ne neprimet. dušni Srečno bele zobe da »Kire«, zobna tekočina. Takoj, uspeh. Cena 3 K, 5 stekel 7 K. KENERY, Kasehaus (Kasea) i. poštni predel 12-0-30, Ogrsko. 1166

Kupujem vinske sode

od najmanjšega do največjega. Pišite na naslov:

Julij Bauer, Zagreb, Sajmište br. 58.
Ako imate več hektolitrov pridem osebno pregledat.

Sprejme se več

mizarstvih pomočnikov

proti dobri plači. Istotam se sprejmeta dva vajenca.

Vprašati je mizarstvo Karl Binder, Slomškova ulica 16. Ljubljana.

Kupim zamaške in ureče

In plačam za nove zamaške do K 110'— za kilogram, stare, zavrtane, a ne zdrobljene do K 65'— za kilogram, dolge šampanjske zamaške, ne umetno blago, do K 1'— za komad, in za vreče do K 14'— za komad. — Prevzamem vsako množino proti prejšnji vpslatvi vzorca in aviso po povzetju. 2871

E. Landskroner

mesto za nakup vreč in zamaškov
Gradec, Lendkal 15.

Vojno kreditni zavod za južno vojno ozemlje

naznanja, da je

tajništvo kolegija cenzorjev za Kranjsko

pričelo poslovati v svojih prostorih v Ljubljani, Poljanska cesta št. 2

(c. kr. finančna prokuratura). 2969

—:: Uradne ure od 9. dopoldne do 2. popoldne. ::—

ZAHVALA.

Za premnože dokaze tolažilnega sočutja v bolezni in ob smrti naše iskreno ljubljene matere, oziroma stare matere in tašče, sestre in tete, gospe

BERTA VOJSKA

vdove c. kr. višj. dež. sodnega svetnika,

ter za mnogobrojno častno spremstvo na zadnjem potu pokojnice izreka tem potom najpristrčnejšo zahvalo

RODBINA VLADIMIR VOJSKA,
c. kr. črnov. oskrb. oficijal.

RUDOLFOVO, meseca avgusta 1918. 3025

Zahvala.

Za mnogobrojne dokaze iskrenega sočutja, ki so nam došli povodom smrti našega nepozabnega brata, očca, strica in svaka, gospoda

LOVRO ŠARCA

izrekamo tem potom vsem našo najpristrčnejšo zahvalo.

Posebno pa se zahvaljujemo p. n. zastopnikom javnih oblasti in raznih društev, cenjenim stalnim gostom in prijateljem pokojnikovim za udeležbo pri pogrebu in za poldnevno krasno cvetje, slavnemu pevskemu zboru »Glasbene Matice« za ganljivi žalostinki, končno vsem, ki so tako številno spremili blagega pokojnika na njegovi zadnji poti.

3028 ZALUJOČI OSTALI.

Zahvala.

Za mnogobrojne dokaze iskrenega sočutja, ki so nam došli povodom smrti našega nepozabnega brata, očca, strica in svaka, gospoda

LOVRO ŠARCA

izrekamo tem potom vsem našo najpristrčnejšo zahvalo.

Posebno pa se zahvaljujemo p. n. zastopnikom javnih oblasti in raznih društev, cenjenim stalnim gostom in prijateljem pokojnikovim za udeležbo pri pogrebu in za poldnevno krasno cvetje, slavnemu pevskemu zboru »Glasbene Matice« za ganljivi žalostinki, končno vsem, ki so tako številno spremili blagega pokojnika na njegovi zadnji poti.

3028 ZALUJOČI OSTALI.

Na oltar domovine je žrtvoval svoje mlado, nadepolno življenje naš dober, nepozabni sin in brat, oziroma nečak

VIKTOR

sedmošolec je c. kr. enoletni prostovoljec bos.-herc. pešp. 2.

na laškem bojišču dne 15. junija 1918 v cvetoči dobi 18 let in našel prežgodnji grob na Monte Solarolo.

Dragi Viktor, spavaj sladko v tuji zemlji; mi te ne zabimo nikdar!

Priporočamo ga v molitev in blag spomin!

VIČ-GLINCE, dne 24. avgusta 1918. 3024

ZALUJOČI RODBINI ROŽNIK — GRAPAR.

Ferdinand Anžiček, odvetniški koncipijent v Krškem naznanja potrdim srcem vsem sorodnikom, prijateljem in znancem prežalostno vest, da je njegova nad vse ljubljena soproga, sestra, svakinja, teta gospa

Lina Anžiček roj. Geiger

dne 25. avgusta 1918 ob 7. uri zjutraj, previdena s tolažili sv. vere po kratkem, mučnem trpljenju mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb blage pokojnice se vrši v torek dne 27. avgusta 1918 popoldne ob 4. uri na pokopališče k sv. Križu.

Maša zadušnica se bode brala v sredo dne 28. avgusta 1918 ob 8. uri zjutraj v cerkvi sv. Križa v Krškem.

V Krškem, dne 25. avgusta 1918.

Zalujoči ostali.

Potrdim srcem naznanjamo v imenu vseh sorodnikov prežalostno vest, da je naša nadvse dobra mama, gospa

Alojzija Haslinger

posestnica v Litiji

danes ob pol 5. uri popoldne po dolgem mučnem trpljenju mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb nepozabne rajnice se vrši v torek, dne 27. t. m. ob 4. uri popoldne iz hiše žalosti na pokopališče v Litiji.

Prosimo tihega sožalja.

V Litiji, dne 25. avgusta 1918.

August c. in kr. nadporočnik sin,

Olga omož. Žun, Ana omož. Lajovic hčerl.

Brez posebnega obvestila.

Proti mišim in podganam

izvirna prof. Loeffler-ja in dr. Danysz-a bacilna piča »TERROR Z VOHANJEM«, najradikalnejše uničevalno sredstvo. — Cena za namakanje 1000 g: proti mišim... K 14'— od Dunaja po povzetju, proti podganam K 17'20 od Dunaja po povzetju.

Dobavitelja c. in kr. vojnega ministrstva, c. kr. nižjeavstrijskega namestništva, deželnih kulturnih svetov itd. — Ravnateljstvo zavoda »TERROR«, Dunaj I. Werdergasse 17. — Telefon 15.542. 2994

Pomanjkanje črnila v steklenicah

bo vedno občutnejše radi pomanjkanja steklenic. Nudim Vam zato

„Esesin“

črnilni ekstrakt v vseh barvah, kakor tudi ekstrakt za kopirno črnilo. Za urade, trgovce itd. Nikak vojni nadomestek, Zajamčeno. Prihranka 50 odstotkov.

Nudim nadalje

„Biolin“

Iz vsakega zavoja skuba lahko vsak do 10 litrov izbornega piva.

Nadalje

„Spira“

izborni nadomestek za žgalni špirit. Se ne raztopi ne v vlagi, ne v vročini. Gori kot špirit. Pri boleznih, potovanjih itd. neobhodno potreben za hitro segretje pijače itd.

Proti naprej poslanim 10 K pošljem kot vzorec poštnine prosto: 5 zavojev »Biolina«, 5 zavojev »Esesina« in vzorec »Spira« ter navodilo v slovenskem jeziku.

Cela Jugoslavija že barva obleke z mojo barvo

„Internacional“

Dobi se razen že opisanih tudi roza-barva. Za naročila od 10.000 zavojev naprej znanen popust. — Zahtevajte cenik teh in drugih predmetov. 2915

Se priporoča s spoštovanjem

R. Gotič,
Vrhnika.

Mestna občina ljubljanska išče

paznika za konjski hlev

Zahteva se, da ima za to opravilo potrebno znanje (podkovski kovač ali doslužen kavalerist). Oglasiti se je: Cesta na Kodeljevo št. 8.

Mestni magistrat ljubljanski, 24. 8. 1918.

100 KRON DOBI, kdor preskrbi družini (štiri osebe)

1 do 2 sobi

s pripadki do 15. septembra. Cenjene ponudbe na upravnistvo »Slovenca« pod »2 novi opravi«. 3011

16 letni deček išče službe kot

učenec

v špecerijsko ali manufakturno trgovino. Gre tudi na deželo. Naslov pove upravnistvo »Slovenca« pod števil. 3034.

Profesionisti

stapleni in navadni delavci se iščejo za obnovo Goriške in Gradišanske.

Poleg izredno visoke plače dobe obilo prehrano in stanovanje. — Zglasiti se je takoj pri pooblaščenem delovodji

TIČINA, Hotel Ilirija soba 9, Ljubljana. — Istotam se prodaja istrsko brinje in par čevljev. 3037

Objava.

KUPIM

zamaške, svilo

in plačam

za nove zamaške

do K 115'— za 1 kg

za stare nezdobljene zamaške

(izvzeti so umetni in vltiti zamaški) do K 70'— za 1 kg

za zamaške od šampanjca

(dolgi, naravni zamaški, ne umetni izdelek) K 1'25 za 1 komad

za skobljeno svilo

do K 71'— za 1 kg

za svilo v štrinah

do K 300'— za 1 kg

in prevzamem vsako množino po povzetju na svoje stroške proti prejšnjemu naznanilu in vpslatvi vzorca. Pismena, brzojavna, telefonska vprašanja se rešijo najtočneje in brez stroškov. — KUPIM po najvišjih dnevnih cenah

solene odpadke

ureče iz jute in molino

probkovina

in probkovo lubje. 2872

Henrik Kreisel

GRADEC, Keplerstraße 84.

Telefon 4102.

Posredovalci se zelo dobro honorirajo.

Hišica z vrtom

na deželi se kupi ali vzame v najem. Pismene ponudbe na upravnistvo »Slovenca« pod št. 4000. 3011

—:: ISČEM ::—

meblovano stanovanje

obstoječe iz kuhinje in dveh ali treh sob, brez vporabe perila in kuhinjske posode. Ponudbe na upravnistvo »Slovenca« pod »M. R.« 3033

GARJE

srbečico, hraste, lišaje, uniči pri človeku in živini mazilo zoper srbečico. Brez duha in ne maže perilo. 1 lonček za eno osebo 4 K. Po pošti 5 K poštnine prosto. — Prodaja in razpisa lekarna Trnkóczy v Ljubljani, zraven rotovža. 1212

Kad za zelje

približno 8—9 škaflov notranje mere, skoraj nova, SE PRODA po primerni ceni. Več v upravnistvu »SLOVENCA« pod št. 3029.

KUPUJEM po najboljši ceni

čebelni med

in vosek

FRANC CVILAK, svečar, Slov. Bistrica, Štajersko.

ISČE SE v vseh oziirih strogo zanesljiva

namestnica ali pomočnica gospodnje

za gospodinjstvo v hotelu. Izurjena mora biti tudi v kuhli. Vpoštevalo se v prvi vrsti priletne osebe z večletnimi dobrimi spricvali ali sploh daljšo prakso. Želeti bi bilo, če bi moglo, tudi nekaj pojma o vrtnarstvu. — Naslov pove upravnistvo »Slovenca« pod števil. 3023.

Ženitna ponudba.

Vdovljen, 45 let star državni uradnik z odraslimi otroci rabi nujno gospodinjke in želi v svrhu ženitve znanja z gospodinjstvom ali vdovo, pridno in veliko gospodinjstvo, z nekaj premoženja, v starosti od 30 do 45 let. Gospodinjstvo mora voditi sama. Samo resne ponudbe s sliko, točnim naslovom in opisom razmer do 5. septembra 1918 pod »RED« 3026 na upravnistvo »SLOVENCA«.

SPREJME SE za takojšnji ali šesttedenski nastop

izveščana prodajalka

ki je zmožna večje trgovine z mešaním blagom in knjigovodstva pri nakupovanju vojničnega zavoda. Ponudbe je poslati na upravo »Slovenca« pod števil. 3022.

Lepe, skoraj nove 3030

stelaže

s klopni, pripravne za vsako trgovino, v Gorici poceni na prodaj. Cenj. ponudbe na

CULOT,

GRADEC, Redtenbachergasse 7.

Hiša

v sredini Ljubljane na prometnem kraju, pripravna za trgovino, branjarjo in obrt, se prodaja. Polzve se na: Sv. Petra nasip, št. 57, pritličje, desno.

Družinska kuharica

ki bi morala kuhati za 10 oseb, se išče na neko graščino v bližini Ljubljane. Vdove imajo prednost. — Ponudbe na upravo lista pod »K. L.« 33, 3038.

2 otroška vozička

za ležati in sedeti se oddasta na Rinski cesti števil. 2, II. nadstropje, najraje proti živilom.

Razglednice

Dr. J. E. Krek-dve

plošče in slavnosti v št. Janžu, kakor govor dr. A. Korošča i. dr. se dobijo v trgovini umet. razglednic, pisarniških potrebščin in galanterije

Ana Čadež

Kolodvorska ulica, (nasproti gost. pri Tišlerju.)

Izdaja konzorcij »Slovenca«

Odgovorni urednik: Josip Gostinčar, državni in deželni poslanec v Ljubljani,

Katoliška tiskarna v Ljubljani.